

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ KOMİSYONU TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı 7 Kasım 2019 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.-KONU

A)GÖRÜŞMELER

1.- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun daha önce ibra edilen 2015 ve 2016 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

2.- Toplu Konut İdaresi Başkanlığının daha önce ibra edilen 2011 ila 2016 yıllarını kapsayan 6 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

3.- Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün daha önce ibra edilen 2011 ila 2016 yıllarını kapsayan 6 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ KOMİSYONU

2'nci Toplantı

7 Kasım 2019 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM KİT Komisyonu saat 11.05'te açıldı.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun daha önce ibra edilen 2015 ve 2016 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar,

Toplu Konut İdaresi Başkanlığının daha önce ibra edilen 2011 ila 2016 yıllarını kapsayan 6 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar,

Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün daha önce ibra edilen 2011 ila 2016 yıllarını kapsayan 6 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar,

Yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 15.36'da toplantıya son verildi.

7 Kasım 2019 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.05

BAŞKAN: Mustafa SAVAS (Aydın)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat ŞATIROĞLU (İstanbul)

SÖZCÜ: Mevlüt KARAKAYA (Ankara)

KÂTİP: Yavuz SUBAŞI (Balıkesir)

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayıştay Başkanlığımızın ve bakanlıklarımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

27'nci Yasama Dönemi Üçüncü Yasama Yılı'nın 2'nci Birleşimini açıyorum.

Değerli üyelerimiz, Komisyonumuzun 2011-2014 ve 2015-2016 raporlarının bazı bölümlerine Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazların görüşülmesine devam ediyoruz.

II.-KONU

A)GÖRÜŞMELER

1.- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun daha önce ibra edilen 2015 ve 2016 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

BAŞKAN - Komisyonumuzun değerli üyeleri, görüşmelerimize Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumuyla başlıyoruz.

Öncelikle, Sayın Genel Müdürlüğümüzle başlamak üzere, toplantımıza katılan temsilcilerin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli üyelerimiz, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun itiraz edilen 2015 ve 2016 yıllarını kapsayan iki hesap yılı ve işlemleri Komisyonumuzca ibra edilmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazlarla ilgili bu iki yıla ilişkin hesap ve işlemlerin ibra edilmemesi talep edilmektedir. Yıl bazında yapılan ve benzer mahiyetlerde olan itirazlarda, özetle, TRT'nin ana gelirinin bandrol ücretleri ve elektrik enerjisi hasılat payı olduğu, TRT'nin ilan ve reklam gelirlerini artırması gerektiği, dış yapımların sayısının ve ödenen tutarın artış gösterdiği oysa iç yapımlara ağırlık verilmesi gerektiği, milletvekillerinin sorularına açıklayıcı yanıtlar verilmediği, yayınlarda tarafsızlık ilkesine uyulmadığı gibi çeşitli iddia ve hususlar yer almaktadır.

Şimdi, görüşmelerin sadece itiraz edilen hususlarla ve on beş dakikayla sınırlı olduğunu tekrar hatırlatarak söz isteyen üyelerimize söz vereceğim.

Buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Konu TRT olunca sanıyorum söz almakta zorlandığımız gibi Komisyonunda da söz almakta zorlanıyoruz.

BAŞKAN – Estağfurullah canım, öyle bir şey yok, lütfen.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Güzel ve hayırlı sabahlar diliyorum.

Sevgili arkadaşlar, biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bütün kurumların, bütün KİT kuruluşlarının düzgün yönetilmesini, kamuya yük olmamasını, çalışanlarının hakkını vermesini ve eşitlik ve adalet doğrultusunda bir çizgide yol almasını hep istedik ve istiyoruz. Bizim hiçbir kuruma, hiçbir kuruluşa bir ön yargıyla yaklaşımımız asla olmadı ve olmaz ama haksızlıkları, hukuksuzlukları ve bu konuda hakkı yenen insanların hakkını savunmazsak da kendimizi suçlu addediyoruz millet adına çünkü millet bize bu görevi verdi milletvekili olarak; ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi de KİT Komisyonunda bizi yani bütün partilerin temsilcilerini seçerek bu konuda, görev görme konusunda yetki verdi. Bu yetki doğrultusunda biz bu itirazlarımızı yaptık.

Bu itirazlardan, birinci görüşte, TRT'nin en önemli gelir kaynağını bandrol ücretleri ve elektrik hasılat paylarından aldığını ve TRT'nin doğru yönetilmediği için milletin sırtından geçinen bir kurum gibi görüldüğünü ve gerçeğin de ona yakın olduğunu söyledik. Bu itirazımızın temel nedenini yaparken de tabii elimizde rakamlar da var. 2015 yılında kurumun bütçesini incelediğimizde -ilk milletvekili olduğum dönemdeki KİT Komisyonunda bize gelen rakamlarla- kurumun 843 milyon lirasını elektrik enerjisinden, 679 milyon lirasını da bandrol gelirlerinden olmak üzere 1 milyar 522 milyon TL halktan topladığını biliyoruz. Ama kurumun 1 milyar 522 milyon lirayı halktan toplarken reklam gelirlerinin de 100 milyon 193 bin lira olduğunu bize ilettiler TRT. Yani, 2015 yılının bütçesine baktığımız zaman, kanuni olarak, yüzde 85'ini halkın sırtından alıyorsunuz, yüzde 5,6'lık bölümünü de ilan, reklamlardan alıyorsunuz; yüzde 85'ini elektrik enerjisi hasılat payından alırken TRT olarak, reklam gelirlerini artırmak için çabanızın yeterli olmadığını görüyoruz, ondan dolayı bu eleştirimizi yaptık ve zaten TRT bize verdiği rakamlarla bunu da doğruluyor. Yine 2016 yılına baktığımız zaman, 793 milyon TL'si yani 793 trilyonu elektrik enerjisi hasılat payından, elektrik borcunu ödeyemediği için intihar eden 4 kişinin de ruhu şâd olsun, Allah onlara rahmet eylesin, İstanbul'da 4 insan kaybettik, onların enerjisinin hasılat payından topladığımız paralarla, bir de 962 milyon lira bandrol gelirlerinden olmak üzere 2016'da 1 milyar 755 milyon liralık gelir elde ediyor TRT. Yine aynı rakamlara baktığımız zaman, biraz daha artmış, belki eleştirilerimizin, belki TRT'nin çabası, yüzde 5,6'dan yüzde 9'a çıkmış reklam gelir payı. Yine çok yetersiz ve yine TRT halktan topladığı paralarla yayıncılık yapıyor. Bu eleştirilerimizi yaparken bizim kendi rakamlarımız değil, TRT'nin bize verdiği rakamlardan yola çıkarak bunu buluyoruz yani bizim TRT'yi suçlamak gibi herhangi bir kaygımız, onu alaşağı etmek gibi bir kaygımız yok. Niçin diğer özel televizyonlar sadece reklam ve ilan gelirleriyle ayakta dururken ve yüzlerce, binlerce çalışanına bu kaynaktan elde ettiği gelirle kendi kurumlarını kâr eder hâle getirirken TRT sürekli bandrol ve elektrik payıyla ayakta duran bir kurum olsun, niçin? Bunu soruyorum. Ama bize verilen yanıtta diyor ki TRT, kısacık iki cümlelik yanıt vermiş ve en son yanıt da aslında kanuna karşı bir yanıt "Kurumumuz kâr amacı gözetmeksizin kamu yayıncılığı yapar." diyor. Bu gerçekten üzücü bir durum çünkü şunu söylüyor kanun bize: "Komisyon ve alt komisyonlar, denetleyecekleri kuruluşların durumunu, ulusal ekonomiye faydalı olabilmeleri için özerk tarzda, ekonominin kuralları ve ekonomik gerekler dâhilinde, verimlilik ve kârlılık ilkeleri doğrultusunda yönetilerek..." diyor. Siz kanuna aykırı cevap veriyorsunuz bize, diyorsunuz ki "Kâr amacı gözetmeksizin..." Kâr amacı değil ama kanun diyor ki KİT'leri yönetmede "Kârlılık ilkeleri doğrultusunda yönetilerek, kuruluş amaçlarına ulaşmalarını teminen; faaliyetlerinin mevzuata, uzun vadeli kalkınma planına ve planın uygulama programlarına uygunluğu yönlerinden inceler." En azından şunu diyebilirdiniz TRT olarak: Biz kâr amacı gütmüyoruz, ancak elektrik ve bandrol paylarının yanı sıra reklam gelirlerimizi artırmak için çabalyoruz, böyle bir çabamız var, bu yöntemleri geliştiriyoruz ve bu yöntemlerin geliştirilmesi için de çaba sarf ediyoruz.

Siz postu semmişsiniz halkın sırtına, gelen parayı dış yapımlara harcayarak alabildiğine savruk tutum için bir kurum olarak görülüyorsunuz, bunun için biz TRT'nin birinci görüşteki şeyi söyledik.

İkincisi: Yine söylüyorum, yine orada aynı cevabı veriyorsunuz, kurumun bize verdiği cevap iki satır, orada yine “Kâr amacı gözetmeksizin kamu yayıncılığı yapmaktadır.” Biz kamu yayıncılığı yapmanızı takdir ediyoruz ama orada da eksikliklerinizin olduğunu biraz sonra elbette söyleyeceğim yani itirazlarımızın içerisinde o da var. Diğer özel kanalları örnek alıp onların reklam gelirlerini artırıcı yöntemleri TRT niçin bulamıyor, niçin bu konuda bir araştırma yapmıyor kendi içerisinde, niçin yetkin ve profesyonel kadroları devreye sokmuyor? Bunu sorgulamanız lazım kurum olarak. Yani elinizi, ayağınızı bağlayan yok. TRT, dünyanın her yerine uydu kanalıyla ulaşan ve her kesim tarafından izlenebilecek güçlü bir aktarma gücüne sahip; karasal yayında da, uydu yayınında da, çanaklarda da, bütün sosyal alanlarda da TRT en iyi sıralarda yerini alan bir kurum. Buna rağmen bu reklam gelirlerinde bir sıkıntı varsa ben KİT Komisyonu üyesi olarak elbette ki bunun hesabını sormak zorundayım. Bence şunu yapmalı TRT: Giderek bandrol ücretlerinden ve elektrik payından beslenen bir kurum olma ayıbı yerine, reklamlarını artıran ve halkın sırtındaki yükü de azaltan bir kurum olma yolunda bir çizgi çizmelidir. Biz kötü niyetle bunu söylemiyoruz ama görünen gerçek bu. Bu yöneticilerin başarılı olması için bu cevapları vermeyen bir yönetim olması lazım, bu zihniyeti yikan bir yönetim olması lazım. Hangi KİT’i biz zarar için çalıştırıyoruz. Türkiye’deki bütün KİT’leri zarar ediyor gerekçesiyle birer ikişer özelleştirdiler. Eğer TRT’nin de bazı siyasi liderlerin söylediği gibi özelleştirilmesi ve el değiştirmesi söz konusuysa gerçekten bu yanlıştır, bunu da kabul etmek mümkün değildir çünkü kamuya ait, devletlerin yayıncılık yaptığı kamu kuruluşları mutlaka ülkemizde de olmalıdır ama TRT doğru biçimde yönetilmelidir.

Sevgili arkadaşlarım, üçüncü olay şu: TRT paralar topluyor, elektrikten bunca gelir elde ediyor, bandrollerden gelir elde ediyor, bunları nasıl harcıyor? Bunu da sorduk üçüncü sorumuzda. 1 milyar 776 milyon lira gelir elde etmiş bandrollerden, elektrik hasılatından, bunun 581 milyon lirasını personel gideri olarak harcamış 2015’te ama 1 milyar 116 milyon lirası yani eski parayla 1 katrilyon 116 trilyonu dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetlere harcanmış. Yani, bütçe olarak baktığımız zaman personel giderlerinin neredeyse 2,2 katı dış yapımlara para harcamış. Bunu harcayamazsınız arkadaşlar, TRT’de çalışan insan sayısı 7 bini geçkin. Eğer siz kendi kadrolarınızla izlenir hâlde tutamıyorsanız TRT’yi ve dışarıya kendi kurumundaki ücretlerin 2,2 katı para savuruyorsanız siz savurgan bir yönetimsiz, bunu söylemek zorundayım. Kimin parasını kime savuruyorsunuz? Halktan topladığımız elektrik ve bandrol paralarını nasıl oluyor da dış yapımlara veriyorsunuz? Bakın, toplam giderler içerisinde dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetlerin miktarı yüzde 59,4’ü tutuyor, yüzde 60’ını siz dış yapımlara veriyorsunuz. Bu da yazık, bunu da üzülerek söylüyorum. Ama bir faydası olmuş bu 2015’teki konuşmalarımızın, 2016’da yüzde 5,6’dan yüzde 9’a çıkmış reklam geliri; yine bir faydamız olmuş, 2015’te 59,4’ten -eğer verdikleri rakam doğruysa- yüzde 39’a dış yapımlar gerilemiş. Demek ki bu kurumun yani kamu iktisadi teşebbüslerin buradaki denetimlerinin bir yararını görüyorum arkadaşlar, bu eleştirilerin bir yararını görüyorum. Çünkü biz bunu söylerken samimiyetle bu kurumun Türkiye Cumhuriyeti devletinin en önemli kuruluşlarından biri olduğunu düşünerek konuşuyoruz. Biz istiyoruz ki bu kurum doğru yönetilsin ve doğru bir biçimde yol alsın.

Sonra yine bu değerlendirme yapılırken dedik ki: Bu kurumun çok zengin bir arşivi var, altyapısı Türkiye’deki özel televizyonların milyon kat önünde bir arşive sahip. Bu kurumun arşivi, prodüksiyon kaynağı iç yapıma ağırlık verilmesi noktasında da çok zengin, deneyimli kadrosu var. Ama TRT o kadroyu ne yapıyor? Sırf siyasal nedenlerle, sırf siyasal gerekçelerle uzman kadroları pırasa doğru gibi doğradı arkadaşlar, dağıttılar, olmadık kurumlara insanları, yetişmiş olan insanları gönderdiler, dili sürçen insanlardan spiker yapmaya kalktılar. Bütün bunları bilen bir insan olarak konuşuyorum. Eleştirel konuşurken de elimdeki bazı bilgileri sizle paylaşırım ama onlar gündem dışı olduğu için itirazlara ilişkin konuşuyorum.

Sevgili arkadaşlarım, TRT bir diziye bir bölüm başına 1 milyon TL para ödüyor, 1 trilyon, haftalık bir diziye. Bu rakamları bize geçmiş dönemdeki yöneticiler verdiler fakat şimdi her ne hikmetse TRT banka olmuş gibi sanki Halk Bankası gibi, Ziraat Bankası gibi diyor ki “Biz bu rakamları sizlerle paylaşamayız, ticari sır niteliğindedir.” Ya, şimdi siz TRT’yi yönetirken nereye para harcadığınızı şu saygın KİT Komisyonu üyelerine dahi bildirmezseniz sizin bütçe hesaplarınızın, sizin harcamalarınızın kontrol altına alınması mümkün değil. Bu KİT Komisyonundaki saygın üyelerin bir görevi vardır, o kurumu bütün yapısıyla, muhasebesiyle, yönetimiyle denetlemektir. Siz bunu yapamazsınız, bunu yapmamalısınız. Niçin? Çünkü, söylüyorum, bize bu görevi Türkiye Büyük Millet Meclisi adına kanun vermiştir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi adına biz bu görevi yapıyoruz. Geçmiş dönemde bize verdiler bu rakamları, biz gördük ki o rakamlar içerisinde çok uçuk rakamlar var, program başına çok büyük paralar alan dış yapımcılar var, o dış yapımcıları teşhir ettiğimiz gerekçesiyle şimdi rakamlar gizliyorlar. Bilmiyorum ne kadar aldıklarını ama o programlar devam ediyor arkadaşlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Açıyoruz Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – On beş dakika doldu mu?

BAŞKAN – Evet, siz farkında değilsiniz.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Ben diğer arkadaşların da on beş dakikasını talep ediyorum.

BAŞKAN – Yok, ben size biraz daha süre vereyim.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Fazla konu yok ya etrafında dönüyor.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Siz kendi demir yollarınıza bakın, geçmişte yaşattığınız durumlara bakın, boş verin onları, geçin.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Bakıyorum ben.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Bakın, bakın.

Sevgili arkadaşlar, bizim yaptığımız eleştiriler sonucunda yüzde 61 olan kurum dışı programların yayın oranının yüzde 39’a düştüğünü TRT bize söylüyor. Biz bunu söylerken TRT’nin doğru yönetilmesini istiyoruz çünkü 7 bin kişiden fazla insan çalışıyor.

Şeyi söylüyordum, bu ticari sır. Hangi programlar, diziler, dış yapım, onları da açıklayamıyoruz diyor bize bu görüş 4’te. Ya, bunun ticari sır kapsamında olması başka televizyonların rekabet ortamı içerisinde olması hiçbir şey söz konusu değildir. En azından şunu yapmalıyız: TRT’nin hangi programlarını dışarıya yaptırdığını, hangi dizileri dış yapımlarla yaptırdığını ve bunların kaç mal olduğunu KİT Komisyonuna vermek zorundasınız çünkü biz burayı muhasebe olarak da denetmek zorundayız. Biz bunları bilmezsek sizi nasıl denetleriz?

TRT iyi yönetilmiyor demiştim arkadaşlar ve TRT taraf demiştim. Bakın, sevgili arkadaşlar, TRT’nin iyi yönetilmemesinin bir iki örneğini daha vereyim, Süleyman Bey “Aynı konu etrafında dönüyor.” diyor ama o arkadaş bilsin bunları.

BAŞKAN – Sürenizden gidiyor ama Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – İşte sataşılıyor oradan, konuşuyor.

BAŞKAN – Sataşmadı canım.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Şimdi, bakın arkadaşlar, TRT çok yanlış bir kuruluş hâline getirildi ve çok üzücü. Yerel seçimler öncesi kırmızı bültenle aranan terörist Osman Öcalan’ı TRT televizyona çıkardı.

BAŞKAN – Ama Sayın Sertel bu itirazlarla ilgili...

ATİLA SERTEL (İzmir) – İtirazlarla ilgili... Bakın, bizim 4'üncü madde de var, itirazlara ilişkin örnek veriyorum.

Ben de o sırada 22 Temmuz 2019 tarihinde TRT Genel Müdürünün bir açıklamasına istinaden “Bizde program yapmak isteyen ya da konuşmak isteyen kişiler varsa bize başvursunlar.” diye bir açıklamasına istinaden TRT’ye bir dilekçe yazdım arkadaşlar, 22/7/2019’da, dedim ki: “Türkiye’de basın ve ifade özgürlüğü, tutuklu gazeteciler ve ülke gündemine ilişkin görüşlerimi TRT’de bir tartışma, bir açık oturum ya da konuk olarak açıklamak istediğimi yazılı olarak makamınıza belirtiyorum.” Haziran ayında; ilk yazım haziran ayı, ikinci yazım temmuz ayı. Dilekçeler burada. Ya, insan nezaketen bunlara cevap verir. Ben “Olumlu, olumsuz bana bir yanıt verin.” dedim. Ya, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir milletvekiline TRT Genel Müdürü tenezzül edip bir yazıyla cevap vermiyor ya. Hakikaten ayıp ya, nezaketsizlik ya. Üstelik ben KİT Komisyonundayım ve gazeteciyim. Demesi lazım ki bana sizin görüşleriniz bize uygun değildir ya da siz bizde yayın yapamazsınız konuk olamazsınız falan diye kötü bir cevap versin, onu da vermiyor.

Ama 30 Nisan-31 Mayıs tarihleri arasında TRT’nin yayın süresini çıkardık, o sürelerle ilgili 4’üncü maddeye itirazımızı ondan dolayı yaptık, bakın, TRT Cumhurbaşkanı, AKP Genel Başkanı Erdoğan’a 67 saat 58 dakika yer vermiş. O seçim döneminde Muharrem İnce’ye CHP adına 6 saat 43 dakika yer vermiş, İYİ PARTİ ve Meral Akşener’e 12 dakika 43 saniye yer vermiş. Demokrasiyi düşünün arkadaşlar, Recep Tayyip Erdoğan 67 saat konuşuyor, Meral Akşener 12 dakika konuşuyor TRT’de. Saadet Partisi ve Temel Karamollaoğlu’na 8 dakika 23 saniye yer vermiş. İşin ilginç, onlardan çok daha düşük oy alan ve Meclise girme ihtimali sıfır olan HÜDA PAR’a verdiği süre 23 dakika yani Meral Akşener’in 2 katı bir zaman ayırmış HÜDA PAR’a. Yazık ya, nasıl bir kurum yönetimi bu? Neresinde adalet var bunun? Siz, Genel Başkanımızı beş yıl sonra konuk ettiğinizde -bu darbe sonrası- Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı TRT’nin varlığını öğrendi. Genel Başkanımız da şaşırdı “Yani beni konuk mu edeceksiniz?” diye giderken. Yine unuttunuz, bir kere çıktı, bir daha çıkmadı. TRT’nin halk tarafından izlenebilmesi için eşit ve adaletli yayına hemen dönmesi lazım ve bu yayıncılığını yaptığı takdirde izlenirlik oranının yükseleceğini bilmezini isterim.

BAŞKAN – Sayın Sertel, toparlayın.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Son cümlem.

“TRT iyi yönetilmiyor.” demiştim, bakın, arkadaşlar, ben bir olayı daha anlatayım, bilginiz dışındadır, Süleyman Bey biliyordur belki: TRT İzmir’de 10 adet silah kayboldu arkadaşlar, 10 adet silah kayboldu, TRT’nin silahları. Ve güvenlik amiri bizim yayınıımız üzerine açığa alındı. Ne zaman oldu bu olay? 18 Haziran 2019’da ben bu açıklamayı yaptım, güvenlik amiri ve birkaç kişiyi açığa aldılar ve 2 Ağustos 2019’da aynı güvenlik amiri göreve geri döndü. 10 silah hâlâ yok, TRT’nin 10 silahı kayıp. Ben tabii bunu sormayacağım şimdi. Burası sorgu yeri değil ama alt komisyonda bunların hepsinin tabii ki konuşulması lazım. Arkadaşlar, TRT’nin toplu işnesi kaybolursa bu TRT Genel Müdürünü ilgilendiren bir konudur. 10 tane silah kayboluyor, hiç kimse suçlu değil, silahlar da bulunmuyor, sanık da yok, tanık da yok, bu olay kapatılıyor. Kapatılamaz. Kaybolan silah. Allah korusun, o silahlarla bir cinayet işlense TRT’nin bunda sorumluluk payı var. Bu silahlar nasıl kayboldu, açıklanması lazım. Kısacası, A’dan Z’ye TRT Kurumunun kendini böyle bir irdelemesi lazım, bir öz eleştiri yapması lazım ve kurumsal olarak biz nerelerde hata yapıyoruz, bizim izlenirlik oranımızın yükselmesi ve kamuoyunda kaybolan prestijimizin yerine gelmesi için ne yapmamız gerekir diye tekrar tekrar yetkili kadroların düşünüp çaba sarf etmesi lazım. O konuda benden de destek isterlerse, o yola girdiklerini gördüğüm hâlde destek vermezsem de bana yuh olsun, yazıklar olsun. Ama o yola girmeleri lazım, o yol çok önemli.

Sevgili arkadaşlar, çok teşekkür ederim sabrınız için. Tabii benim konuşacaklarım bir buçuk-iki saati de bulurdu, üç saati de bulurdu ama ben kurumsal olarak KİT Komisyonunun Başkanının saygınlığını, nezaketini her zaman takdir etmişimdir. Sabrınız için teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz Sayın Sertel.

Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii TRT gündem olunca, Sayın Süleyman Ağabey “Hep aynı şeyin üzerinde duruyorsunuz.” diyor ama sadece biz değil, inanın, Sayıştay bizim gibi TRT’yle ilgili bütün yıllarda hep aynı konunun üzerinde duruyor, aynı davulu çalışıyor ama hep aynı ses çıkıyor. Yani bizim eleştirilerimiz eğer bu eleştirdiğimiz konularla ilgili bir adım atılacak olsa gayet tabii biz de farklı konular üzerinde görüş beyan ederiz. Kaldı ki bizim eleştirilerimizi bir tarafa bırakın, Sayıştayın ortaya koyduğu ifadelerle de sonuç değişmiyor, değişmediğini de biz yıllara sari incelemelerin sonucunda görüyoruz.

Şimdi, TRT’nin tabii önemli bir formasyonu var. Bir defa devletin kanalı, her türlü konuda vatandaş bilgilendirme gibi bir mecburiyeti var. Kuruluş amaçlarından biri de bu. Bu manada da gerek elektrikten gerek bandrollerden veya farklı kaynaklardan özellikle finanse edilerek yürütülmeye çalışılıyor. Aslolan bütün bu oluşan kaynaklarla ortaya çıkan netice. Buna baktığımız zaman, bugün TRT’den mevcut Hükümetin dışında memnun olan hiçbir kurum yok. Zaten saatler de onu gösteriyor. Sayın Cumhurbaşkanına ayrılan saat 67, sayın hatibin de söylediği gibi Sayın Akşener’e ayrılan zaman da 12 dakika 43 saniye yani HÜDA PAR’ın yarısı kadar. Sizin gene Sayın Genel Başkanınızı bir sefer davet etmişler, fikrini sormuşlar yanlışlıkla da olsa ama daha Sayın Akşener TRT’yle tanışmadı, henüz böyle bir programa da davet edilmedi. Zaten Parlamentoda temsil edilen bir partinin varlığından veya yokluğundan TRT’nin haberi yok yani böyle bir parti var mı, niye kuruldu, ne amaçla kuruldu, Parlamentoda ne yapıyor, ne ediyor yani İYİ PARTİ’nin varlığından bir haberi yok. Dolayısıyla neden haberi olacak? Şimdi Osman Öcalan’ın bilmem neredeki haberi çıkıyor haber oluyor, bunun peşinde koşuyor, koskoca Parlamentoda temsil edilen bir siyasi partinin varlığından TRT haberdar değil. Zaten RTÜK’ün de bu Osman Öcalan meselesinde ne yaptığı konusunda oradan da bir bilgi yok; ne tür bir tedbir aldı, ne söyledi TRT’ye ne yaptı, biz bunu da bilmiyoruz. Yani sizin o röportajınızı bu salonda oturan hiç kimsenin, bir kişinin bile ben onayladığımı düşünmüyorum. TRT’ye, adına yüz karasıdır, bu milletin parasıyla bu millete kurşun sıkan insanların oraya getirilmesi... Yani millet adına buradan sizi kınıyorum çünkü milletin parası. Hepimizin bahsettiği gibi 4 kişi elektrik parasını ödeyemediği için intihar etti, oradan kesilen paralarla siz finanse ediliyorsunuz ve o parayla bu millete kurşun sıkan, bu milletin askerini öldüren insanları da televizyona çıkarıyorsunuz. Bunun izah edilebilir hiçbir tarafı yok. Buradan tekrar kınadığımı ifade ediyorum.

Şimdi ben diyorum ki bu bütçelerin yerine arkadaşlarımızın Parlamentoda da teklifleri var. Şimdi buradaki arkadaşlarımızın hepsi bilir, bugün Anadolu’da yerel basın can çekişiyor; Aydın’da da böyle, Urfa’da da böyle, Antep’te de böyle, Adana’da da böyle, Bursa’da da böyle. Ben diyorum ki madem TRT’nin görevi haber alma, milleti haberdar etme ama yaşanan ekonomik sıkıntılar bugün Anadolu basınına neredeyse bitme noktasına getirdi, Anadolu yerel basını olmadan da şeyin ayakta durması mümkün değil. Bizim bir teklifimiz var. Bizim İzmir Milletvekili Aytun Çıray diyor ki: Bu toplanan gelirlerin hiç olmazsa yüzde 65’i, yüzde 70’i Anadolu basınına dağıtılsın, hem görsel hem yazılı basına bu rakamlardan bir miktar fon ayrılsın, hiç olmazsa Anadolu’dan da bir miktar ses çıksın diye. Ama bu kanun teklifinin de ben gündeme geleceğini zannetmiyorum. Yine aynı şekilde Hayrettin Nuhoğlu’nun, Osman Öcalan’la ilgili araştırma önergesi var. Lütfü Türkkan Bey’in “Tarafsız yayın yapmıyorsunuz, taraflı davranıyorsunuz, hesabı kitabı doğru düzgün yapmıyorsunuz, milletin

emanetine sahip çıkmıyorsunuz.” diye araştırma önergesi var. Yasin Öztürk’ün, aynı Radyo Televizyon Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi var. “Artık elektrik faturaları TRT’ye kesilmesin.” diyor. Yine aynı şekilde Divan Kurulu üyesi Balıkesir Milletvekili İsmail Ok Bey’in kanun teklifi var. Sonuç itibarıyla, sadece İYİ PARTİ’nin TRT’yle ilgili verdiği 6 tane araştırma önergesi ve kanun teklifi var. Bunun anlamı şu: Siz TRT’yi idare edemiyorsunuz. Burada daha çok bugünkü mevcut sistemdeki görüşünü paylaşmayan kaliteli 1.700 kişinin işine son verdiniz, yerine 1.700 eleman aldınız. Bunların da 300 küsuru FETÖ’cü çıktı, işlerine son verdiniz. Madem bu kadar eleman istihdam ediyorsunuz da bu kadar parayı yapımcılara neden ödüyorsunuz, gerek yerel yapımlar açısından gerekse yurt dışı yapımlarına bu kadar parayı ödediğinize göre? Madem bu kadar taşeron kullanıyorsanız neden bu kadar eleman istihdam ediyorsunuz? Kaldı ki bu emekliye sevk ettiğiniz 1.700 kişi zaten belli bir zaman dilimini TRT’de çalışmış, belli bir deneyime ulaşmış, belli bir birikime ulaşmış arkadaşlarımız. Bunların yerine aldığımız elemanların da bu işlerle çok fazla irtibatının olmadığını, hatta TRT’deki bazı arkadaşlarımızın bu FETÖ konusunda 300 kişiyle sınırlı olmadığını, bunların sayısının çok daha fazla olduğunu, dolayısıyla burada da FETÖ’yle mücadelenin net bir şekilde yapılmadığını söylüyorlar. Buradan da uyarıyoruz. Bu 300’ün daha üzerinde FETÖ’yle iş birliği içinde olanların söylediğini ifade ediyorlar. Dolayısıyla bununla ilgili gerekli çalışmalarını da yapacağımızı ümit ediyoruz.

Tabii, sizin eş değeriniz firmaların -yani eş değeriniz olamaz hiçbir zaman özel televizyonlar ama- sizin yayın ağımsızdaki genişliğe baktığımız zaman elde ettiğiniz reklam gelirleriyle onların hinterlandına bakıp elde ettikleri reklam gelirleri arasında fark var. Bunlar sadece ve sadece reklam gelirleriyle bir sistemi çevirirken maalesef siz bu pastadan son dönemde belli iyileşmeler olsa bile ciddi oranda bir pay almadığınız ortada. Bunun anlamı şu: Nasıl olsa devlet tarafından bir gelirimiz var, faturalardan geliyor, bandrollerden geliyor yani işler yolunda, bu konuyla ilgili gayret sarf etmeye gerek yok gibi bir sonuç çıkıyor. Hâlbuki bu tür müesseseler -KİT Kanunu’nu okudu arkadaşımız- kesinlikle asgari şartlardan, mümkün olduğunca kendi imkânlarıyla ayakta durması lazım gelir gibi de bir hükmü var. Bu konuyla ilgili yani şu ana kadar TRT’nin KİT Komisyonundan şu konuda da zorlanıyoruz, bu konuda da adım atamıyoruz, bu konuda da bize yardımcı olur musunuz gibi ben bir teklife rastlamadım. 1999 yılında Parlamentodaydım, yine burada KİT Komisyonundaydım, bugün de yine aynı şartlar geçerli. Bu tür iyileştirmeye yönelik adımlar konusunda fazla bir mesafe yok. Yani şöyle yaparsanız, şu kanun çıkarsa bu konuların önündeki taşlar alınırsa daha iyi bir sonuç alınır diye şu ana kadar bir teklifiniz de yok. Dolayısıyla sizde inisiyatif de fazla tabii. Bir dizideki bir bölümü 1 milyon 500 bin lira da verdiğiniz olur, 1 milyon da, 500 bin lira da. Bu alan geniş yani tümüyle karşılıklı inisiyatifle tespit edilen ücretler. Ortada bir skala yok. Dolayısıyla istediğiniz şekilde inisiyatif kullanma hakkımız var ama şunu unutmayın ki neticede kullandığınız her kuruş, verdiğiniz her lira bu fakir fukaranın hakkı, garip gurebanın hakkı, bunu bu amaçla kullanmanız lazım.

Ümit ediyoruz ki şu 7 binin üzerindeki personeliniz artık masa başında değil de bu sizin söylediğiniz programları onlar yapar, hiç olmazsa bir miktar maliyetleriniz düşer.

Bunun yanı sıra, tabii özellikle siyasi partilere ayrılan süreler... Sadece Sayın Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde değil, bugün bile Parlamento çalışmaya başlayalı bir yılı geçti, hatta bir buçuk yıla yaklaştı, hâlâ TRT’nin özellikle Parlatonun muhalefet kanalıyla ilgili bir çalışması yok, bir haber portalımız yok. Allah’tan TRT 3 var, herhâlde mecburen yayınlıyorsunuz. Biz de o mecburiyet ölçülerini içerisinde kendimizi ifade etmeye çalışıyoruz. Şimdi tabii şartlar böyle olunca, bu kadar yaygın olmanıza rağmen işte izlenme oranlarınıza şöyle bir baktığımız zaman işte belli diziler gündemdeyken yüksek ama onun dışında insanlar haberleri veya farklı programları TRT’den takip etmiyor. Yani işte belli başlı diziler var, bizim de takdir ettiğimiz yönleri var. İşte tarihî diziler olsun, buna benzer farklı diziler var. Tamam, bunlarla ilgili çok fazla diyeceğimiz bir şey yok. Kültür programları var. Özellikle mesela yurt dışına

yönelik programlarınız var. Bunları takdir ediyoruz. Tabii bunlar da TRT'nin görevi ama iş içeriye döndüğü andan itibaren bunu göremiyoruz. Ümit ediyoruz ki önümüzdeki zaman dilimi içerisinde muhalefetin sesini duyuracak programları da TRT'den izleriz.

Diğer bir taraftan, özellikle TRT'nin yurt dışı gelirleriyle ilgili "ticari sır" meselesi var. Şimdi, ticari sır... Zaten Türkiye'de öyle bir şey var ki sadece Meclis bilmiyor. Yani nedir? Biz yurt dışından program satın alıyoruz, rakiplerimiz de var, bizim anlaşmalarımızı görür, bilir, dolayısıyla bir rekabet ortamı oluşur, ticari sırrın dışına çıkar ama burası aynı zamanda TRT'nin bir üst yönetim kurulu yani burada her siyasi partiyi temsil eden arkadaşlarımız var, herkes de sizin kadar bu görev ve sorumluluğu taşıyan, ticari sırrın ne demek olduğunu bilen arkadaşlarımız. Yani bu kurumun bu bilgileri elde ettiği zaman sanki kuruma zarar verecekmiş gibi bir şey orta yere koyuyorsunuz. Yani bu da aslında buradaki arkadaşlarımızın hepsini bir miktar zan altında bırakmak gibi bir şey. Biz KİT Komisyonunda bu sırlarımızı paylaşırsak herhâlde buradaki arkadaşlarımız da bunu farklı ortamlarda paylaşır, kurumun da yurt dışı yapımlarla ilgili rekabet gücü düşer gibi bir mantıkla herhâlde bunları orta yere koyuyorsunuz. Onun için buradan ben sizi uyarıyorum. Buradaki arkadaşlarımızın hepsinin adına çok rahatlıkla söyleyebilirim. Bu kurumu en az sizin kadar seven arkadaşlar, bu kurumun başarısı için en az sizin kadar mücadele eden insanlar, bu kurumun başarılı olması için elinden gelen her türlü gayreti orta yere koyan arkadaşlar. Dolayısıyla bir üst yönetim kurulu gibi algıyorsanız bu rakamları da burada paylaşabilirsiniz. Eğer bu rakamların altında farklı bir şeyler varsa biz bunları bilemeyiz. Yani hani baktığınız zaman ticari müesseseler -bir miktar TRT de ticari müessesedir, cam gibi olmalı, şeffaf olmalı, yönetimiyle, harcamasıyla, bütçesiyle, geliriyle, gideriyle, reklamıyla, uygulamalarıyla şeffaf olmalı, hesap verilebilir olmalı. Böyle kısa ve öz cevaplar, işte ne soruyorsanız "Kamu kurumudur, kamu hizmeti yapıyoruz, dolayısıyla..." Her şeye nakarat gibi aynı cevapların verilmesi o zaman işte bu tür sonuçları doğuruyor. Tekrar söylüyorum: Bunları paylaşmanızda ben herhangi bir mahzur görmüyorum. Paylaşılmasında da fayda görüyoruz. Öbür türlü koskocaman bir bütçeyi yani bütçenizin yaklaşık yüzde 35-yüzde 40'ı arasındaki bir rakamı buraya harcıyorsunuz, bu rakamları da bizim görme şansımız olmuyor. Sadece global. "Bu kadar rakamı buraya harcıyoruz." diyorsunuz. Bunu irdeleme şansımız olmuyor. Bunun da Parlamentoda paylaşılmasında fayda görüyoruz. Ümit ediyoruz ki önümüzdeki zaman dilimleri içerisinde TRT, bu milletin sesi olan Parlamentosu, siz kamu adına görev yapıyorsunuz, Parlamento da iktidarıyla, muhalefetiyle kamu adına görev yapıyor, onun da sesini gündeme getirirsiniz. Özellikle hepimizin, herkesin üzerinde durduğu en temel konu da bu memleket düşmanlarına, polis katillerine, asker katillerine ümit ediyoruz bu son olur; bundan sonra bu tür şeylerle biz TRT'yi anmamış oluruz diyorum.

Saygılar sunuyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

Sayın Genel Müdürüm, itiraz edilen hususlarla ilgili yazılı olarak göndermiş olduğunuz cevaplara ilave etmek istediğiniz bir husus var ise kısaca anlatayınız.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM EREN – Gündemdeki konulara dair yazılı cevaplarımıza ilave edecek bir hususumuz yok. Takdir Komisyonun. Gündem dışı diğer konularla ilgili de alt komisyona hazırlıklı bir şekilde geleceğiz.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Değerli üyelerimiz, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi itirazların oylama işlemlerine geçiyoruz.

Belirttiğim üzere her yıla ilişkin itirazı ayrı ayrı oylayacağız. İlgili yıla ilişkin hesap ve işlemler daha önce ibra edilmiş olduğundan yapılan itirazın kabul edilmesi, o yılın hesap ve işlemlerinin ibra edilmemesi; yapılan itirazın kabul edilmemesi, daha önce verilen ibra kararının korunması sonucunu doğuracaktır. Bu doğrultuda oylama işlemlerine başlıyoruz.

Kurumun daha önce ibra edilen 2015 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2016 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Değerli üyeler, böylelikle oylama işlemleri tamamlanmıştır. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun daha önce ibra edilen 2015 ve 2016 yıllarını kapsayan iki hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Sayın Genel Müdürüm, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum, başarılar diliyorum.

2.- Toplu Konut İdaresi Başkanlığının daha önce ibra edilen 2011 ile 2016 yıllarını kapsayan 6 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, görüşmelerimize Toplu Konut İdaresi Başkanlığıyla devam ediyoruz. Öncelikle Sayın Başkanımızdan başlamak üzere toplantımıza katılan temsilcilerin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun Sayın Başkanım.

TOKİ BAŞKANI ÖMER BULUT – Sayın Başkanım, sayın milletvekillerimizi saygıyla, hürmetle selamlıyoruz.

Sayın Başkanım, ben Toplu Konut İdaresi Başkanlığında 2004 yılından beri çalışıyorum. Kurumda uzmanlıktan şube müdürlüğüne, şube müdürlüğünden daire başkanlığına, başkan yardımcılığına, tüm bu görevleri ifa ederek 2019 yılı Mart ayı itibarıyla da Başkanlığa atandım.

Toplu Konut İdaresi olarak esas amacımız Türkiye’de sosyal konut ihtiyacını karşılamak, bu maksatla gayretli bir şekilde çalışıyoruz. 855 bin konut ürettik bugüne kadar.

BAŞKAN – Onu daha sonra anlatalım Sayın Başkanım. Şimdi diğer arkadaşlarımızı tanıyalım.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Değerli üyelerimiz, Toplu Konut İdaresi Başkanlığının itiraz edilen 2011 ile 2016 yıllarını kapsayan altı hesap yılı ve işlemleri Komisyonumuzca ibra edilmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazlarla bu altı yıla ilişkin hesap ve işlemlerin ibra edilmemesi talep edilmektedir. Yıl bazında yapılan ve benzer mahiyetlerde olan itirazlarda özetle, Kamu İhale Kanunu ile TOKİ’nin ihaleleri için yapılan düzenlemeler, mülkiyet, arsa temini ve uygulama projesi gibi ön süreçler tamamlanmadan yapılan ihalelerin neden olduğu sorunlar; konut üretiminde yaşanan vatandaş memnuniyetsizliği, TOKİ’yle işbirlikli Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı arasındaki çeşitli ilişkiler gibi iddia ve hususlar yer almaktadır.

Şimdi, görüşmelerin sadece bu itiraz edilen hususlarla ve on beş dakikayla sınırlı olduğunu tekrar hatırlatarak söz isteyen üyelerimize söz vereceğim.

Buyurun Sayın Kılıç.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım ve bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben de bu yeni dönemin hayırlı olmasını ve iktidar muhalefet demeden tarafsız bir denetim dönemi geçirmemizi diliyorum.

Sayıştayın 2011-2016 yıllarını kapsayan TOKİ raporuyla ilgili değerlendirmelerde bulunacağım ben de. Sayıştay raporlarını inceledik. TOKİ, AKP hükümetleri döneminde 70 milyar TL'nin üzerinde 5 binden fazla ihale gerçekleştirmiş ve bu dönemde müteahhit firmalara 50 milyar TL'nin üzerinde de hak ediş ödemesi gerçekleştirmiştir. Kamu İhale Kanunu'na 2003 yılında eklenen ve TOKİ'ye kamulaştırma, mülkiyet, arsa temini, imar işlemleri ve uygulama projesine ilişkin şartlar aranmaksızın ihale yapma yetkisi veren düzenlemeyle ilgili de ciddi sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir. Sayıştayın TOKİ hesaplarına ilişkin, incelediğimiz yıllarına ilişkin raporlarda mülkiyet, arsa temini ve uygulama projesi gibi süreçler tamamlanmadan yapılan ihalelerle ilgili çok sayıda zarara yol açan örnekler ortaya konmuştur. Birkaç örnek vermek gerekirse, Tokat'ta hastane inşaatı için yapılan ihaleden sonra hastanenin yapılacağı bölgenin altından fay hattının çıkması örneklendirilebilir. Ayrıca Konya'da 32 derslikli okul yapımı için gerçekleştirilen ihaleden sonra da söz konusu alanda belediyenin zaten mevcut 2 adet okul inşaatının bulunduğu da ortaya çıkmıştır. Tabii bunlar sonucunda da kamu zararına yol açan ihale işlemleri tespit edilmiştir.

TOKİ, AKP döneminde 750 binin üzerinde konut üretmiş ve bunları büyük oranda da satmıştır. Davet usulü yapılan ihaleler, ihalelerdeki kayırmacılıkla ilgili şikayetler, geç teslim, davaların sonucunda ödenen tazminatlar, iptal edilen ihaleler, eksik ve kusurlu inşaatlar gibi olgular; kamu kaynaklarının ve vatandaş birikimlerinin kullanımında daha dikkatli ve özenli davranması gerektiği de ortaya konmaktadır.

TOKİ konutlarından -Başkanımızın da söylediği gibi- aslında memnuniyetsizlik yüzde 50'lilerin üstündedir. Daha önce hep TOKİ deyince vatandaşın aklına "kaliteli ve düşük fiyatlarla ev sahibi olma" hayali gelirdi maalesef günümüze gelindiğinde düşük fiyatlarla kaliteli ev sahibi olma hayal oldu. Vatandaşların da bu işlerle yuva sahibi olma ümitleri de maalesef heba oldu. TOKİ'nin iştiraki olan Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortalığı AŞ'nin kuruluş sermayesini, çalışanlarına ait olan Konut Edinme Yardımı Fonu'nda biriken kaynakla edinilmiş arsalar oluşturmuştur. Emlak Konut AŞ'nin gerçekleştirdiği birçok lüks konut projesinde satılan bağımsız bölümlere ilişkin tapu harçlarının satış bedeli üzerinden değil de arsa payı üzerinden ödendiği ve bu yolla da büyük miktarda kamunun gelir kaybına uğradığı da ortaya çıkmıştır.

AKP iktidarının arsa-emlak rantı tezgâhı hâline getirdiği bu şirketin Sayıştay denetiminden kaçırılmasının yolu ise 2013'te bulunmuştur. 2013 yılında bir halka arz operasyonu yapılmıştır. Halka arz sonucunda TOKİ'nin ve diğer kamu kuruluşlarının şirketteki hissesi yüzde 49,33'e düşürülmüş; kamu payı yüzde 50'nin altında düştüğü için de bu şirket bizim Komisyonumuzun denetim alanından çıkmıştır. Halka arzda Emlak Konut AŞ'nin yüzde 26,66 oranındaki hissesi 1,3 milyar TL bedelle borsadaki yatırımcılara da satılmıştır ancak yüzde 50,66 hissesi borsa İstanbul'da halka açık hâle gelen şirketin KİT Komisyonunun denetim alanına girmeksizin yeniden AKP Hükümetinin kontrolüne girmesini sağlamak amacıyla, yönetim kurulu kararıyla borsada işlem gören hisselerin bir kısmını şirket tekrardan kendisi satın alma kararını almıştır ve yüzde 2,73 oranında hisse izleyen tarihlerde satın alınmıştır. Bu durumda şirketin yüzde 49,33'ü doğrudan kamuya ait olduğu için şirketin kendisinin satın aldığı yüzde 2,73 oranındaki hisse de bu oran kadarıyla dolaylı olarak aslında kamuya ait olmuştur.

Anayasa'nın 165'inci maddesi ve 3346 sayılı Kanun gereği, yüzde 2,73 oranında hisseyi borsadan şirketin kendisi adına satın aldığı ve sonuçta kamunun da dolaylı olarak yüzde 1,35 oranında daha hisseye sahip olduğu tarih itibarıyla aslında şirketin yeniden bizim Komisyonumuzun denetimine

girmesi bir zorunluluk teşkil etmektedir. Ben, bu konuda da Komisyonumuzun hassasiyetle bu konunun üzerinde durması ve şirketin yeniden TBMM KİT Komisyonunun denetimi altına alınması gerektiğini düşünüyorum.

Bu halka arz ve geri alım yoluyla, bu operasyonla tabii ki Meclis denetiminden şirket kaçırılmış fakat ayrıca bir kamu zararı da oluşmuştur. Bunu da şöyle anlatabiliriz: Şirketin az önce de bahsettiğim gibi geri alınan yüzde 2,73 oranındaki hissenin halka arz bedeli yaklaşık 138,3 milyon TL'dir. Ancak Sayıştay raporunda yüzde 2,73 oranında hisseyi 223,7 milyon TL ödenerek borsadan şirketin kendisinin satın aldığı yazılmaktadır. Yani aslında şirket 2013 yılında 138,3 milyon TL'ye sattığı yüzde 2,73 oranındaki hisseyi yaklaşık kırk beş ya da elli gün sonra 223,7 milyon TL'ye geri satın almıştır ve bu işlem sonucunda da şirket 85 milyon TL zarara uğratılmıştır. 2013 yılında bu halka arz sürecinde yaşanan kamu zararı pahasına Sayıştay ve tabii ki KİT Komisyonumuzun denetiminden çıkmasından sonra yıllar geçtikçe de bu kamu zararları devam etmiştir ve ihale prosedürüne tabi olacak çok değerli arsalar da TOKİ'nin iştiraki olan bu şirkete satılmıştır ve bu şirketin özünde kamu malı olan bu arsalar, TOKİ'den devraldığı bedellerin çok üstünde miktarlar karşılığında çeşitli firmalara arsa karşılığı gelir ortaklığı yönetimiyle verilmiştir. Kupon arazi vasıflı, bu usulsüzlüklerin ayrıca yine KİT Komisyonumuz ve Sayıştay denetimi dışına çıkarılmış olması konusunda bu Emlak Konut AŞ boyutunun da özellikle incelenmesi gerekmektedir. Emlak Konut AŞ'nin KAP'ta yapılan 2014-2018 dönemine ilişkin bağımsız denetim raporları TOKİ'ye dair 2013-2016 yıllarına ilişkin Sayıştay denetim raporları ve internette yer alan açık kaynaklar esas alınarak yapılan inceleme sonucunda da edindiğimiz bilgilere göre AKP'nin kamu arsalarını yandaş müteahhitlere düşük bedelle peşkeş çekme üzerine kurulu kentsel rant vurgunu modelinde verdiği arsa karşılığı elde edilecek hasıllardan alacağı pay dolayısıyla müteahhitlerden alacaklı olan Emlak Konut'un projelerinin başlangıç aşamasında peşin para verip ek daireler satın alınması "level"ına da atlanmıştır sonunda. Değerinin çok altında payla yandaş müteahhitlere arsa vermenin yanında artık proje aşamasında da 100 milyonlarca nakit kaynak yapılmamış, bağımsız bölümlerin de peşin parayla satın alınması yoluyla yandaşlara aktarımı devam etmiştir. TOKİ, çok değerli arsaları düşük bedelle denetim dışına çıkarılmış Emlak Konut AŞ'ye devretmiş ve Emlak Konut AŞ'de bu arsaları çok düşük paylar karşılığında çeşitli firmalara vermekle kalmamış; bu firmaların da inşaat yatırımlarını özellikle finanse etmiştir. Ayrıca itirazlarımızda olmasa da bu konuya değinmeden edemeyeceğim.

TOKİ bünyesindeki şantiyelerde de iş güvenliği açısından denetimler yapılmış ve TOKİ şantiyelerinde iş güvenliğinin olmadığı, dolayısıyla can güvenliğinin olmadığı da tespit edilmiştir. Bu mesleki eğitimlerin çoğunun yapılmadığı, o işe uygun araç gereçlerin kullanılmadığı, gürültülü ortamlarda kulaklıkların kullanılmadığı, baretlerin olmadığı, iş elbiselerinin kullanılmadığı tespit edilmiştir ve bu konuda tabii ki hem iş güvenliği açısından hem insanların can güvenliği açısından çok kıymetli olduğunu düşünüyorum. Alt komisyon da zaten ayrıca bu konuyu görüşeceğiz.

Ve son olarak da bütün bu anlattıklarımız, uygulamalar karşısında TOKİ'nin 2011-2016 yıllarına ilişkin bilanço ve hesaplarının ibrasının hukuka uygun olmadığını ve ibrasının da uygun olmadığını düşünüyoruz.

Hem Komisyona hem gelen misafirlerimize de saygılarımı sunuyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – İtirazlarımızda aldık.

BAŞKAN – Ben "konut memnuniyetsizliği" derken yani Grubunuzun itiraz dilekçesinde yer alan hususları özetledim.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Biliyorum, tabii, tabii.

BAŞKAN – Tamam, peki. Teşekkür ediyorum Sayın Kılıç.

Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Tabii, TOKİ'yi hakikaten kuruluşu itibarıyla ciddi hizmet veren, ciddi projelere adım atmış bir kurum. Bu yönüyle de TOKİ'nin varlığından şahsen ben gurur duyuyorum. Şimdiye kadar 815 bin civarında da konut yaptı. Buna da diyebileceğimiz bir şey yok. Yalnız, özellikle ihalelere çıkarken TOKİ'de olduğu gibi devletin diğer kurumlarında da farklı uygulamalar var. Şöyle söyleyeyim: Özellikle 2000 yılında Parlamentoda biz bir yasa çıkardık, Kamu İhale Yasası. Onda biz diyorduk ki ihaleye çıkmadan önce bu işin projesi net bir şekilde orta yere konmalı, maliyetleri hesap edilmeli, yatırım miktarı neyse, bütçesi neyse bu da bütçeden ayrılmalı ve bunun dışında da maksimum yüzde 10 ya da 15'in üzerinde de artış olmamak kaydıyla bu ihaleler bu mantık içerisinde yapılsın. Ama maalesef bu İhale Yasası o tarihten bu tarafa 180 kez değiştirildi. Bugün kurumların...

ATİLA SERTEL (İzmir) – 186.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Hadi bir 6 da ilave edelim, 186 kez değiştirildi. Bunun anlamı şu: Yani kendinize göre bir model oluşturmaya çalışırsanız bunun altından kalkamazsınız. Hâlbuki araba imal ederken bile ne yaparsanız yapın bir model geliştirilir ve bunun üzerinden gidilir. Bunu her seferinde değiştire değiştire bir ucubeye çevirdiğiniz zaman da bir sonuç almak mümkün değil. Kurumlarda çoğu da ihale öncesi yapılması lazım gelen işlemlerin tamamlanmamasından kaynaklanan sebeplerden dolayı problemler çıkıyor. Ne oluyor? Örnek, işte daha önceden zemin etütleri doğru düzgün yapılmamışsa bu binalar fay hattına da gelebilir, Zonguldak'ta olduğu gibi kayan bir yüzeye de denk gelebilir. Ki şu an Zonguldak'ta yapılan konutların en büyük problemi budur. Daha önce tespit edilen yerde "İhtiyaç yok." denildi ama daha sonra yapılan zemin etütleriyle bu zemin üzerine inşaatları yapmanın mümkün olmadığı anlaşıldı, yeniden zemin etütleri yapıldı, kazıklar çakıldı, yeni tedbirler alındı. Bakın, bu yeni şey yapılmaya başladığı andan itibaren de yükleniciyle kurum arasında problemler baş göstermeye başlıyor. Diyor ki: "Ben ihaleye girdiğim zaman işte zeminde kazığa ihtiyaç yoktu, şimdi kazığa ihtiyaç var. Kazık varsa proje değişti, proje değiştiyse benim bu işle ilgili verdiğim teklif değişti. Ondan sonra al başkanlık olurunun, şunu yapalım, bunu yapalım." Kavgalar, dövüşlerin çıktığı nokta bura. Süleyman Ağabey söylüyor ya zaman zaman diyor ki: "Bunu daha önceden öngörmemiz mümkün değil." diye atıfta bulunuyor ya hani bu ihalelere çıkmadan önce. Ben diyorum ki bu mümkün müdür? Mümkündür. Yerin bin metre, 1.500 metre altında sismoloji haritaları yapıp yerin altını her türlü tespit ediyoruz da inşaat yapılacak alanın zemin etütlerini yapamayacak...

Yani Türkiye'deki bu jeoloji mühendislerine hakaret olur. Yani "Ne demir yolu hattı, ne hava alanı hattı ne imalat yapılacak arsalarla ilgili biz bunların zemin etütlerini önceden yapamıyoruz; dolayısıyla bunların dayanımları nedir, neye göre projelendireceği konusunda iş aceleye geliyor, yetiştiremiyoruz; dolayısıyla uygulama projesi yerine avam projelerle ihaleye çıkmak zorundayız" mantığını ben kabul etmiyorum. Dünyanın hiçbir yerinde böyle bir yöntem yok. Bu, ancak bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde olur. Ne olur? Siz önce üstyapıyı yaparsınız, döner arkasından da altyapıyı yaparsanız dünyanın en büyük maliyetleriyle bir şehirleşme yapmış olursunuz. Yani ne yapmak lazım. Bu, aslında herkesin bildiği, yeni bir şey değil. Eğer bir yere bir şey yapacaksanız önce oranın altyapısını yapacaksınız; yolunu, izini, kanalını, telefonunu, enerjisini, her neyse bütün altyapıları yapacaksınız, o bölgede inşaat yapmak isteyenler belediyeye müracaat ettiği zaman bütün bunları gördüğü gibi inşaat yapacağı arsaya da görür, zemin emniyetini de görür, diğer değerleri de görür, buna göre işi projelendirir, hiç de bir problem çıkmaz.

Şimdi TOKİ'de bu tür uygulamalar var. Tabii bu 21/b yani işin aciliyetine binaen teklif almak suretiyle veyahut da davetiye usulüyle yapılan ihaleler Türkiye'de artık rutin hâle geldi. TOKİ'de bu az olmakla beraber diğer kurumlara da baktığımız zaman rutin hâle geldi.

Ben buradan şunu söylüyorum: Hangi kurum olursa olsun, kullandığımız para, kullandığımız bütçe bu milletin parası. Ne kadar şeffaf, ne kadar rekabetçi ortam oluştursanız -kaliteden taviz vermeden- bu kadar milletin lehine olur. Bu konunun da detaylarına girmek istemiyorum.

İkinci husus, tabii TOKİ bütün bu kadar binaları yaparken standardı da düştü, kalitesi de düştü çünkü netice itibarıyla şu an TOKİ'nin metrekare birim fiyatları 1.200, 1.300 1.400 liralara civarında görünüyor. 1.100, 1.200, 1.300'lerle binalar yapıldığı zaman kalite de düşüyor, standart da düşüyor. Müşteri memnuniyetsizliği -hanımefendi bahsetti- büyük oranda budur çünkü fiyatlar düşünce bu otomatikman kaliteye de yansıyor. Bunun paralelinde TOKİ'nin aslında birinci görevi özellikle dar gelirliyle yönelik konut yapmalıdır, işlevi de bu olmalıdır ama bunun yerine inşaat maliyetlerinde en büyük maliyet unsuru olan arsa TOKİ tarafından bedava alınınca, özellikle Anadolu'da, bunu büyükşehirler için söylemiyorum ama Anadolu'da hani yap-sat diye tabir ettiğimiz müteahhitlerin hepsi iflasın eşiğine gelmiştir çünkü devlet, yaptığı hiçbir işle, bakın, buna rekabet ortamı oluşturmaz. Siz bedava arsa maliyetiyle -misal Çorum'da veyahut Zonguldak'ta veyahut Gümüşhane'de, nerede dersiniz deyin- halka açık daireler yapıp satmaya kalktığınız zaman sizin arsa maliyetiniz sıfır. Bugün Türkiye'nin hiçbir yerinde yüzde 30'un altında arsa maliyeti olmadığına göre siz de bu alanda bir haksız rekabete sebep oluyorsunuz. Bununla ilgili de çok ciddi oranda Anadolu'da firmalarda iflaslar var.

Yine bunun yanı sıra farklı alan uygulamalarımız var. İşte belli arsaların Emlak Konut marifetiyle ihaleye çıkıyorsunuz. Bakın, geçtiğimiz dönemde biz yine Parlamentodan bir yasa çıkardık. İşte bu geçmişte İstanbul Yaklaşımı'ydı. İşte bugün de Parlamentodan -adına yine İstanbul Yaklaşımı diyelim- yine bu manada kredilerin yapılandırılmasına yönelik bir yasa çıkardık. Bakın, bunların önemli bir kısmı sizin bu Emlak Konut üzerinden tahsis ettiğiniz arsalar üzerinden yapılan konutların bugün tabii Türkiye'de siz her ne kadar "Ekonomi gayet iyi, her şey yolunda." deseniz bile bu sektör çok ciddi sorunlar yaşıyor. Size en basit bir örnek vereyim. Ankara'nın en büyük ilçelerinden bir tanesi Çankaya ilçesi. Çankaya'da şu an verilen ruhsat sayısı bir elin parmaklarını geçmiyor. Bunun anlamı şu: Yani sektörde çok ciddi problemler var. İnsanlar özellikle son dönemde -biraz konut da fazlası var- bu sektörde faaliyet göstermek istemiyor. Kaldı ki inşaat sektörü bünyesinde 300'e yakın yan kuruluşlarıyla beraber sektörü temsil etmektedir. Adı inşaattır ama aklımıza gelen her şey, mekaniğinden, elektriğinden, havalandırmasından, yapı malzemelerinden -saymakla bitmez- 250-300 çeşit kalem de bu sektöre bağlı olarak gidiyor. Dolayısıyla, inşaat sektöründeki bir sıkıntı en fazla istihdamın olduğu bu sektörde ciddi problemlere sebep oluyor. Dolayısıyla bu Emlak Konut'un uygulamaları da aynı şekilde. Bugün finans merkezi de bu kapsamda yapılıyor. En son işte Finans Merkezinden de çok ciddi bir rakamı Varlık Fonu'na... 1,5 milyar liralık bir satışla Varlık Fonu burayı devraldı.

Tekrar söylüyorum. Burada amaç, TOKİ'nin birinci hedefi, özellikle dar gelirliyle yönelik konut üretmek. Bugünkü özellikle çalışanların aldığı ücretle normal şartlarda konut sahibi olmaları mümkün değil, mucize bile değil. Bugün asgari ücretin 2 bin lira olduğu bir ülkede bu çalışanın konut sahibi olması mucize bile değil. Dolayısıyla, TOKİ'nin birinci görevi bu dar gelirliyle yönelik konut yapması, bunun finansmanı. Devletin de birinci görevi bu. Bu konuyla ilgili çalışmalara ağırlık vereceğini ümit ediyorum.

Yine geçtiğimiz dönemde biz Parlamentoda bir tasfiye kararnamesi çıkardık. Dedik ki: ekonomiden kaynaklanan zorluklar var, tasfiye kararnamesiyle isteyen müteahhitler işlerini tasfiye etsinler isteyenler mevcut şartlarda devam etsinler isteyenler de bu işi yapabilecek başka pehlivan varsa ona devretsinler. Bu 3 konuya cevaz veren bir kanun geçirdik Meclisten ama maalesef özellikle TOKİ bu tasfiye kararnamesini uygulamıyor. Yani müteahhit diyor ki: “Ya öldük, bittik, artık bunun şeyi yok.” Tabii, orada bir madde var, “Müteahhidin işi tasfiye edebilmesi için kurum onayına gerekir.” şartı var.

Şimdi, o gün bu kanun da Parlamentodan geçerken ben itiraz ettim, dedim ki: Bakın, bu işin tasfiye edilmesi demek, kalan işlerin mevcut ihale kapsamına göre 100 liraya mal oluyorsa en az geri kalan iş 300 liraya mal olacaktır. Burada bir zarar söz konusudur. Kurumların başında bulunan insanlar ben bu zararı göğüsleyemem deyip kararnameyi uygulamama yönüne gidecektir. Hâlbuki bunun yerine tasfiye kararnamesi güç durumda olan firmalara hem süre uzatımı bir miktar da fiyat farkı verilerek devlet bunu çok daha uygun şartlarda yapabiliirdi. Dolayısıyla projeler biter, işler de biter, bütün işler de yoluna girmiş olurdu. Ama maalesef şu an bu tasfiye kararnamesi uygulanmadığı için TOKİ’de çok ciddi oranda iflaslar var. Yani şu an TOKİ’de “Ben iş yaptım, mutlu oldum, memnun oldum, tekrar TOKİ’ye iş yapıyorum.” diyen insan sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Yani eğer böyle bir memnuniyetsizlik varsa -bunu müteahhitler arasında söylüyorum- ortada bir problem var demektir.

Yine, buna benzer başka konular da var. Yani özellikle bu diyelim zeminlerden kaynaklanan, proje değişikliğinden kaynaklanan problemler gündeme geldiği zaman otomatikman işin süresi uzuyor. İşe süre uzatımı verirken fiyat farkı vermediğiniz zaman yine mağduriyetler başlıyor. Yani işe süre uzatımı veriyorsunuz fiyat farkı vermiyorsunuz. Ne oluyor bu sefer? Normal şartlarda diyelim ki işe başlaması bir yıl geciktiği zaman Türkiye’deki maliyetler zaten aldı başını gitti. Demir 3.800 lirayken inşaata başladı, süre uzadı yirmi dört ayda bitirmesi lazım gelen iş otuz altı aya uzamışsa maliyetleri de arttı. Tamam, bir miktar süre uzatımı verdiniz proje değişikliğinden kaynaklanan ve bu süre uzatımıyla beraber sizin buna fiyat farkı vermeniz de gerekir.

Yine, aynı şekilde, proje bedelleri... Şunu hiçbir zaman unutmamak lazım: Müteahhitler sizin düşmanınız değil. Yani “müteahhit” kelimesini de çok fazla kullanmak istemiyoruz. “Müteahhit” deyince herkesin aklına hırsız geliyor da, öyle değil. Yani müteahhit sadece inşaat yapmaz, her alanda, her sektörde mal alıp satan da müteahhittir, belli yükümlülüğü yerine getiren herkes müteahhittir. Şimdi böyle de bir kanaat var. Tabii filmlere de konu olmuş bir kanaat var. Ben şahsen bu tabirden de rahatsızım. Hâlbuki müteahhit, devletin parasıyla devlete iş yapan insan. Bu işlerde de bir aksama olduğu zaman inanın çok ciddi problemler yaşanıyor.

Yine, ihale öncesi işlemlerde sizin yaklaşık maliyet hesaplarınız var. Bunu neye göre yapıyorsunuz? Bazen 2017’yi alıyorsunuz, bazen 2018’i alıyorsunuz, bazen başka bir şeyler alıyorsunuz. Zaten sizin ihaleye konu yaklaşık maliyet rakamlarınız baz alındığı için bunun üzerinden de memnuniyetsizlik var çünkü fiyatlarda ciddi bir belirsizlik var.

Aynı şekilde, şartnamelerde öyle şeyler var ki öyle de olur, böyle de olur yani net olmalı. Şartnameler neyi söylemek istiyorsa, neyi anlatmak istiyorsa, neyi gündeme getirmek istiyorsa net olmalı. Ortada bir netlik olmadığı zaman bu her zaman yüklenicinin aleyhine cereyan ediyor. Yani ödenebilir, yapılabilir... Ya ödenir de ya ödenmez de. Yani bu konular gündeme geldiği zaman bunların tamamı her zaman yüklenici aleyhine cereyan ediyor. Davalar önemli bir kısmının sebebi de bu.

Diğer taraftan, hakikaten konunun biraz da dışında ama Türkiye’nin de gündeminde, bu sene yani 2019 yılı içerisinde sadece inşaatlarda iş kazalarından ölen insan sayısı 150’ye yakın. En fazla iş kazalarının olduğu alan bu sektör. O da işlerin bu kadar kötü gittiği bir dönemde. İşlerin daha iyi gittiği

dönemde bu rakamlar maalesef daha fazla artıyor. Kesinlikle bu iş güvenliği konusunda en ufak bir taviz verilmemeli. Yani yurt dışında çalışan insanlarımız bunu anlata anlata bitiremiyor, şöyle güvenlik tedbirleri var, şuna uyuyoruz, buna uyuyoruz, aşılarımız tamam, sağlığımız tamam...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Toparlıyorum Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Dolayısıyla, Türk milletinin biraz da genlerinde var -yani kuruma da çok fazla bir şey söyleyemiyorum- “Bana bir şey olmaz.” mantığı her zaman ön plandadır. Ben de o sektörde bir miktar çalışıyorum. Memleketten yeni geliyor “Bana bir şey olmaz, işte çalışırken zorlanıyorum, sağa gidemiyorum sola gidemiyorum, baret başımda, kemer belimde yani hareket kabiliyetim zayıflıyor.” gibi... Hâlbuki hiçbir şey onun canından daha kıymetli olamaz.

Şimdi baştan otoriteyi koyduğunuz zaman insanlar buna uyar, aynı trafik kuralları gibi. Avrupa’da kimse 70’i, 80’i geçmiyor ama Türkiye sınırından girdiği andan itibaren de Allah ne veriyse basıyor. İş kanunları açısından da aynen bu. Bunlara artık uyulması lazım. Bu konuda kurumun biraz daha otoriter davranmasında ben fayda mütalaa ediyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz Sayın Yaşar.

Buyurun Sayın Karaman.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Sayın Başkan, değerli üyeler, Sayıştaydan değerli denetimci arkadaşlar, TOKİ Başkanı ve ekibi, kamu kuruluşlarının görevli arkadaşları; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bildiğiniz gibi TOKİ, ülkemizin hakikaten yüz akı bir kuruluşu. Türkiye’ye çok büyük hizmeti var. Diğer vekillerimizin de dediği gibi 850 bin konut yapılmış. Ben çok kısaca şunu anlatmak istiyorum: Halkımız bütün bu eleştirilere rağmen hâlâ “Keşke Toplu Konut ev yapsa da alsak.” diyor. Yani bunu Toplu Konutun iyi bir hizmet verdiğini gösteren bir gösterge olarak görüyorum.

Diğer taraftan, sayın vekilimiz işte bu ibranın uygun olmadığından bahsetti. İbra edildi zaten. Şimdi biz konuşuyoruz da yine inşallah ibra edeceğiz. Dolayısıyla Toplu Konut hakikaten ülkemizde çok büyük hizmetler yapıyor. Dolayısıyla benim seçim bölgemde de hâlâ bütün bunlara rağmen sürekli Toplu Konuttan ev yapımı isteniyor şu anda ilçelerimizde, ilimizde. Dolayısıyla da demek ki halkımız memnun. Yani memnuniyetsizler, memnuniyetsizlikler vardır tabii. Hiçbir şey yüzde 100’e çıkmaz.

Bizim konumuza gelelim. Sayın Bedri Yaşar’ın hemen belirttiği. Her zaman şunu söylüyorum: Elbette ki bütün projeler mümkün olsa da uygulama projeleriyle yapılsa. Buna hiçbir itirazım yok. Uygulama projeleri bazen hakikaten yapılamaz. Yani inşaat mühendisisiniz, itirazım yok da. Yapılamadığı yerler olur ya da değişir. Sayıştay beni eleştirir; illa ben buna uygulama projesiyle çıkacağım dersiniz ileride kilitlenirsiniz. Onun için, bazı projeler gerçekten uygulama projesi yapılsa bile yıllar sürer. On beş yılda, yirmi yılda... Diyor ki: Biz hastane yaptık, altında fay hattı çıktı. Bazen de bilinmeyebilir. Bunları siz de biliyorsunuz. Dolayısıyla olabildiğince hem Sayıştay hem de kurumlar uygulama projeleriyle çıkmak isterler ama bütün bu projelerde önünüzde bazen sıkıntılar olur. Dolayısıyla çok uzayabilir.

Şartnameler daha net olmalı. Sayın Başkanım, buna ben de katılıyorum. Biraz daha şartnameleri çıkarken karşı tarafın da ne yapması gerektiğini bilmesi lazım. Burada bazı ben de aksaklıklar gördüm.

Dolayısıyla da Toplu Konutun şu ana kadar yaptığı bütün hizmetler için teşekkür ediyoruz. Bundan sonra da inşallah daha hızlı bir şekilde devam eder diyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Karaman.

Sayın Başkanım, itiraz edilen hususlarla ilgili yazılı olarak göndermiş olduğunuz cevaplara ilave etmek istediğiniz bir husus varsa, kısaca yanıtlayınız.

Buyurun.

TOKİ BAŞKANI ÖMER BULUT – Sayın Başkanım, yazılı olarak zaten cevaplarımızı verdik ama burada sayın milletvekillerimizin yapmış olduğu bazı tespitler var, bu konularda bir iki görüşümüz var, onları ifade etmek isteriz.

BAŞKAN – Kısaca ifade edelim. Alt komisyonda daha detaylı bir şekilde, daha teknik bir şekilde açıklama yapabilirsiniz. Ocak ayında da alt komisyon toplantımızı yapacağız inşallah.

Buyurun.

TOKİ BAŞKANI ÖMER BULUT – Toplu Konut İdaresi olarak zaten ağırlıklı olarak sosyal konut uygulamalarımızın dışına çıkmadık biz. Ürettiğimiz konutların yüzde 90’i sosyal konuttur. Son yıllarda ve bu yıl da dâhil olmak üzere artık tamamen sosyal konut üretiyoruz.

Kalite yönünden, tabii, bahsedilen hususlar, gelişen zaman içerisinde teknolojiyle beraber, malzemenin kalitesiyle beraber aksayan yönlerimizi düzelttik. Türkiye’de zaten 67 ilde son bir yıl içerisinde 50 bin konut kampanyası başlattık. Burada sayın milletvekillerimiz -bu süreç, bir önceki başkanımızın döneminde de başlayan bir süreçtir, bizim devam ettirdiğimiz bir süreç- yatay mimari ve inşaat malzeme kaliteleriyle artan kalitenin bizim inşaatlarda kullanılmasıyla birlikte kalitenin artmış olduğunu görecekler.

Biz, inanın, vatandaşımızın, dar gelirli insanların konut sahibi olabilmeleri maksadıyla da buradaki konut fiyatlarını yetkilerimiz doğrultusunda en minimum tuttuk. Yani 2+1 konutları 130 ile 150 bin civarındaki bir rakama sabitledik.

Şimdi, avan projeye bize verilen yetkiyi biz ilk yıllarda bu acil konut ihtiyacını karşılamak maksadıyla kullandık. Ama idaremizin hiçbir döneminde bize bir yetki verildi, bu yetkiden yararlanarak gidelim noktasında hareket etmedik. Bugün itibarıyla da ağırlıklı olarak projelerimizi uyulama projeleriyle çıkıyoruz. Dolayısıyla zaman içerisinde bu olumsuz gibi görünen durumu da ortadan kaldırmış bulunuyoruz.

Samsun Milletvekilimiz Sayın Bedri Yaşar Bey’in ve İzmir Milletvekilimiz Sayın Sevda Erdan Kılıç Hanımefendi’nin de bahsettiği inşaatlardaki memnuniyetsizlik durumu, inşaatlardaki kalitemizin artmasıyla birlikte azaldı. Tabii, kamu olduğumuz için, kamudan beklentiler çok yüksek olduğu için bazen maksimum düzeydeki beklentiler sanki memnuniyetsizlikmiş gibi algılanıyor. Bizden konut alan kişilere, Toplu Konut İdaresi olmasaydı konut sahibi olabilir miydiniz sorusunu yönelttiğimiz zaman, inanın, yüzde 100’e yakın “Hayır, olamazdık.” gibi bir memnuniyetleri de var.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

TOKİ BAŞKANI ÖMER BULUT – Sayın Başkanım, şu konuda da, müsaade ederseniz...

BAŞKAN – Çok, çok kısa.

TOKİ BAŞKANI ÖMER BULUT – Çok kısa olarak...

Toplu Konut İdaresi olarak bu tasfiye kararnamesinin çıkmasıyla birlikte, biz aslında genel bütçeye tabi olmamamız sebebiyle, tasfiyeyi en hızlı uygulayan kurumlar arasındayız. Yani burada müteahhitlerimizi de mağdur etmemek amacıyla biz tasfiyeleri süratle yaptık. Eğer kendilerinden kaynaklanan bir sebep olmaksızın süre uzatımı hak etmişler biz ödeneklerini de aktarıp kendilerinin fiyat farkından faydalanmalarını sağlıyoruz.

Sayın Başkanım, inanın, biz müteahhitleri bir paydaş olarak görüyoruz çünkü onlar olmasa biz bu üretimleri yapamayız. Dolayısıyla biz onlarla beraber hareket etmeye çalışıyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum. Kolay gelsin.

Değerli üyelerimiz, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi itirazların oylama işlemlerine geçiyoruz. Belirttiğim üzere her yıla ilişkin itirazı ayrı ayrı oylayacağız. İlgili yıla ilişkin hesap ve işlemler daha önce ibra edilmiş olduğundan yapılan itirazın kabul edilmesi, o yılın hesap ve işlemlerinin ibra edilmemesi; yapılan itirazın kabul edilmemesi, daha önce verilen ibra kararının korunması sonucunu doğuracaktır. Bu doğrultuda oylama işlemlerine başlıyoruz.

Kurumun daha önce ibra edilen 2011 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2012 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2013 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2014 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2015 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2016 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Değerli üyeler, böylelikle oylama işlemleri tamamlanmış, Toplu Konut İdaresi Başkanlığının daha önce ibra edilen 2011 ile 2016 yıllarını kapsayan 6 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Sayın Başkanım, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum, başarılar diliyorum.

3.- Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün daha önce ibra edilen 2011 ile 2016 yıllarını kapsayan 6 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

BAŞKAN - Evet, toplantımıza, Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüyle devam ediyoruz ara vermeden.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, görüşmelerimize Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüyle devam ediyoruz.

Öncelikle Sayın Genel Müdürümüzle başlamak üzere toplantımıza katılan temsilcilerin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN – Değerli üyelerimiz, Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün itiraz edilen 2011 ile 2016 yıllarını kapsayan 6 hesap yılı ve işlemleri Komisyonumuzca ibra edilmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazlarda, bu 6 yıla ilişkin hesap ve işlemlerin ibra edilmemesi talep edilmektedir.

Yıl bazında yapılan ve benzer mahiyetlerde olan itirazlarda özetle: Hızlı tren projeleri başta olmak üzere demir yolu yatırımlarının en uygun maliyetle ve zamanında yapılmaması, kurumun sürekli olarak zarar ettiği, yatırım işlemleriyle ilgili proje ön hazırlıkları diğer kurumlarla koordinasyon, ihale şartnameleri gibi konularda sorunlar yaşandığı gibi çeşitli iddia ve hususlar yer almaktadır.

Şimdi görüşmelerin sadece bu itiraz edilen hususlarla ve on beş dakikayla sınırlı olduğunu tekrar hatırlatarak söz isteyen üyelerimize söz vereceğim.

Buyurun Sayın Zeybek.

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Devlet Demiryollarımızın Değerli Genel Müdürü, yöneticileri ve burada bulunan hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Partimizin, Cumhuriyet Halk Partisinin, kurumun 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına ait hesaplarına itirazlarını görüşüyoruz. Çünkü bu yıllara dayalı araştırmalarda, Sayıştayın denetim ve araştırmalarında bir sürü uyarılar ve denetimsizliklerin söz konusu olduğu gözetilerek bir düzenleme yapılmıştı. Bunlara yeteri kadar uyulmadığı veya bunların yeteri kadar araştırılıp denetlenmediği Meclisimiz tarafından, bu görüş doğrultusunda partimiz de bu itirazları belirtmişti.

Ülkemiz çok önemli bir coğrafyada. Bu coğrafyanın üzerinde dünyanın her kıtasına ülkemizin kara yollarıyla açılması söz konusudur ama uluslararası taşımacılık olayında yeteri kadar kendi verimini elde edememektedir. Tabii, bunun altyapısı oluşmadan da bu da olmaz.

Devletimiz, Osmanlı devletinin yapmış olduğu 4.136 kilometrelik demir yolu ağı ülkemizde mevcutken, daha sonra bu demir yollarının yeniden konsolide edilmesi, yeniden denetlenmesi, yeniden projelendirilmesi açısından Cumhuriyet Dönemi'nde 31 Mayıs 1927 tarihinde Devlet Demiryolları İdare-i Umumiyesi kuruldu. Bununla beraber, Osmanlı Dönemi'nde dış kaynaklı yatırımcılara yaptırılan, şirketlere yaptırılan tüm demir yolları ağı 1928 yılı ile 1948 yılı arasında tamamen devletimiz tarafından satın alındı. Yani o yoksulluktan çıkan devlet, cumhuriyet, o birikimi olmayan devlet yapısı o günkü şirketleri tasfiye etti. Daha sonraki yıllarda, tabii Cumhuriyet Dönemi'nden bir elli yıllık süre içerisinde Türkiye'de demir yolu ağına, taşımacılığına doğru dürüst önem verilmediği, yapılmadığını da görüyoruz.

Bizim gibi ülkelerin genelde altyapıyı demir yollarıyla yapması gerekiyor, altyapı taşımacılığının öyle olması gerekiyor ama gelişmişliğimizin düzeyi de bu yönüyle belirlenmiş oluyor. Yani az gelişmişliğin vermiş olduğu sorun, bu demir yollarımızdaki yatırımda da kendini gösteriyor.

Biz hızlı gelişen bir ülke olarak hızlı bir şekilde de demir yolları taşımacılığının üst seviyede yapılması için yatırımlar yapmak zorundayız. Son on beş yıldır da ülkemizde yatırımlar yapılmaktadır ama bu yatırımların ölçeği yeteri kadar kendini bulmamaktadır. Ülkemizde çift yollu kara yolları yapılırken hâlbuki demir yolları taşımacılığına daha çok önem verilmesi gerekiyor. Çünkü kara yolu taşımacılığı yük taşımacılığında maliyetleri çok yükselten bir hadise. Gerek yakıtıyla gerekse onun güvenilirliği açısından ve diğer tarafta da harcamış olduğu, eskitmiş olduğu lastik yapısıyla. Yani tamamını bütünleştirdiğiniz zaman çok pahalı bir taşımacılık kara yolu taşımacılığı.

Ülkemizde demir yolu taşımacılığını daha üst seviyeye getirme olasılığı var mıdır? Vardır. Bunun projeleri yapılmış mıdır, yapılmakta mıdır? Biz son on yıldır şöyle görüyoruz: Yapılmayan projenin, altyapısı oluşturulmayan projenin o jeofizik yapısının, ön fizibilite yapısının sanki yapılmış gibi, falanca yılda yapılmış gibi topluma sunulduğunu görüyoruz.

AHMET TAN (Kütahya) - Marmaray gibi mi?

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Ben şahsen ülkemizde yönetimde bulunan kadronun bundan vazgeçmesini diliyorum.

Örnek vereceğim size. Sivas'ta, Ankara ile Samsun arasındaki yolun 2010 yılında bitirileceği söyleniyordu. Daha ön fizibilitesi yapılmamış, daha jeofizik ve etüt raporları elde edilmemiş. Bunlar yapılmadan sanki bunların yapılması, benim toplumuma bu 2019'da bitirilecek...

Devlet Demiryolları değerli yetkililerimiz burada. Ben soruyorum şimdi: Bunların hakikaten jeofizik yapısı, etüt yapısı hazırlanıp tamamlandı mı Ankara-Samsun hattının projesi? Zannetmiyorum. Ama sorulduğu zaman “Yapıldı, hazırlandı. Başlandı, başlayacağız.” Yani bir laf safsatısıyla olayın sürdüğünü görüyoruz.

Şimdi, bu altı yıllık dönem içerisindeki Sayıştayın denetimleriyle beraber Devlet Demiryollarındaki hesap hülasasının yeniden denetlensin, yeniden ele alınsın diye niye itirazda bulduk? Çünkü yapılan ihalelerde ihalenin bir hattın kilometresi, metresi belli olmadan, net olmadan ve bedelinin, ekonomik değerinin ölçüleri belirlenmeden, gerekli etüt proje çalışmaları yapılmadan ihale yapıldığını görüyoruz. Neden yapıyor bu böyle? Efendim, sen al, gerisine biz bakarız. Kime deniyor bu?

Şunu insanların bilmesi gerekiyor: Gerçekten her türlü altyapısı oluşturulmuş, her türlü planlaması yapılmış bir proje olsa müteahhitler kendi aralarında zaten eşit koşullarda girerek yarış edecektir. Ama ülkemizdeki müteahhitlik sektörü, ihaleyi teslim sektörü hâline getirildiği için birilerine, ona göre ihale hazırlanıyor. Daha sonradan etüt projeler yapılıyor, sondajlar yapılıyor, kişiye göre, müteahhide göre hareket ediliyor; bunlar doğru değil diye görüyoruz. Sayın Devlet Demiryolları yönetiminin bundan sonra bunları göz önünde bulundurarak her şeyini bitirmiş, tamamlamış, bir daha sorun yaratmayacak, itiraz edilmeyecek derecede bir projeye etütle ihalelerini yapmasını diliyoruz.

Diğer tarafta, ülkemizin, tabii, her tarafının demir ağıyla mutlaka döşenmesi gerekiyor. Bu, ülkemizin gelişmişliği açısından çok önemli.

Türkiye'nin üç tarafı deniz ağıyla çevrili ama bu üç tarafındaki deniz ağının da uluslararası limanlara açık olduğu, buradan da Orta Asya'ya, ta ki Çin'e kadar tren yoluyla burada açık olduğumuzu, bunun da altyapısının yeteri kadar daha projelendirilmediğini, yapılmadığını görüyoruz.

Diğer taraftan, ülkemizde hızlı tren taşımada tabii ki belli bir seviyeye geldiğimizi söyleyemeyiz ama yapıldığını görüyoruz. Her yapılan kilometre demir yolunun ben yapanlarına teşekkür ediyorum, bunu kim yaparsa yapsın. Çünkü bizim ülkemizin gelir kaynaklarıyla, vergileriyle, insanlarımızın alın teriyle bunlar elde ediliyor. Yani bu yapılırken falanca yaptı, falanca ama birileri yapmıştır, o güne denk gelmiştir, o zamana denk gelmiştir. Ben bugünkü yönetimde bulunan arkadaşlarımızın daha uzun mesafeli, daha metrajlı tren yolu yapmalarını yani demir yolu ağının daha da hızlandırılmasını, daha fazla yapılmasını isterim. Yani bu, şunun yaptığı, bunun yaptığı anlamında değildir. Yani her yapılan, bu ülke için yapıyordur. Biz yapılan her şeyin ama doğru yapılan şeyin ve hesabı kitabı yapılmış ve tasarruflu yapılmış hizmetlerin her zaman yapılmasından yanayız. Şimdi, maliyetleri uygun olmayan, yüksek maliyetli yapılanlara da karşıyız. Eğer bir yerde birisi bir şeyi 100 liraya yapacaksa, biri de 150 liraya yapacaksa –örnek diye söylüyorum- 150 liraya yapana da yaptırılmamalı. Kalite aynı yapılmalı, denetlenmeli -Sayıştayımız burada, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin üyeleri burada, Devlet Demiryollarının değerli yöneticileri burada- kontrollü yapmak zorundayız bunları. Yani hem ucuz maliyetle elde ederek yapacağız hem de daha fazla hizmet veren demir yolu ağlarını yapmak zorundayız.

Şimdi, tabii, bunlar bir de altyapısı doğru olmayan, doğru yapılmayan yerlerde çok büyük sorunlar yaşıyoruz. Örneğin, 8 Temmuz 2018 tarihinde Tekirdağ Çorlu'da bir tren kazası oldu. Ben buradan, orada hayatını kaybeden yurttaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum. Yani yaralananlar da inşallah tedavi olmuşlardır, sağlıklarına kavuşmuşlardır; onlara da acil şifalar diliyorum. Ama bu tren kazası bire bir bizim insanımızın, bizim altyapısını doğru yapmadığımız bir yönetim şeklinin varlığından ibaret. Yani siz bir yerin on yıllık, elli yıllık, yüz yıllık, beş yüz yıllık, o bölgedeki doğal afet veya doğal yapılarının, doğal oluşumlarının etüdünü yapmadıysanız, ona göre de hazırlıklı olmadıysanız, ona göre de yatırım yapmadıysanız tabii ki bu tür kazalar da olacaktır. Bu kazanın tek bir yönü vardır, doğru dürüst etüdü yapılmadan, doğru dürüst yüz yıllara dayalı, beş yüz yıllık bir fizibilitesi yapılmadan, doğal afet fizibilitesi yapılmadan o tren ağıının oluşturulduğundan kaynaklandığını söylüyoruz.

Diğer taraftan, yine, 13 Aralık 2018 tarihinde Ankara-Konya hızlı tren hattında yaşanan tren kazası var. Bu kazada, tabii, sinyalizasyon hatasının, eksikliğinin, noksanlığının yani bu altyapının yapılmadan devreye sokulmasının bir neden olduğu ortaya çıkıyor. Yine, insanımızın hatası bu, bizlerin hatası. Yani ben burada bu olayları konuşurken sadece olayı siyaseten konuşmak istemiyorum yani "Karşı siyasetin insanları bunları yaptı, bunları yapmadı." anlamında değil. Biz insanız, birbirimizi kontrol etmek zorundayız. Yani kontrolsüz insan, denetimsiz yapılan işler mutlaka sorunlarla yoğrulmuştur. Yani sorunların yumağı orada oluşmuştur zaten. Biz ne kadar denetimli, denetimi ne kadar şeffaf yapabiliyorsak, kamuya ne kadar açabiliyorsak ve kamuoyuyla, insanlarımızla ne kadar çok paylaşabiliyorsak denetim daha o kadar hızlanmış olacak diye düşünüyorum.

Şimdi, diğer taraftan, sayın Devlet Demiryolları yöneticilerinin burada olması... Samsun, Amasya, Çorum, Kırıkkale, Kırşehir, Aksaray, Ulukışla, Niğde hattının yani Ankara ile Samsun hattının yapılmasının mutlaka öngörülmesi gerekiyordu. Ama şimdi gördüğümüz kadarıyla, bunun yapılmadığını görüyoruz. Ben geçen sene 13 Aralık kazasından önce KİT Komisyonunda Devlet Demiryolları yöneticilerinin bulunduğu dönemde Samsun hattının ne zaman açılacağını sormuştum. Dediler ki: "31 Marttan önce açılacak." Yani şubat aylarında açılacağını söylediler. 13 Aralık kazası olduktan sonra o kaza bir ders mahiyetinde oldu. "Kazadan ders çıkarılır." denir ya, aslında bir ders çıkarılması durumu oldu. Daha hâlâ o Samsun hattı açılmadı ve doğru da yapıldı. Görebildiğim kadarıyla, fiziken görüyorum, gittiğim her yerde izliyorum o hattı; daha sondaj çalışmaları yapılıyor, drenajlar yapılıyor, fore kazıklar çakılıyor, betonlarla yeniden besleniyor, daha hâlen açılmıyor. Demek ki o şekilde açılsaydı, arkadaşlar, kazaya davetiye çıkarmış oluyoruz. Demek ki altyapı tamamen yapılıp, tamamlanıp, eksiksiz yapıldıktan sonra bunun hizmete açılması gerekiyor. Biz hızlı bir şekilde açtık, hatalar dolu bir hatsa, orada insanlarımızın -kim olursa olsun, insan hayatı- birisi can verdiği zaman acaba vicdanımız buna el verecek mi? Yani bizim bir can yaratma gibi bir şansımız var mı? Bir canın, bir insanın biz kendi yaptıklarımızla canını elinden alıyoruz, onu öldürüyoruz. Ben bunun böyle yapılmasını istiyorum.

Burada o Samsun hattındaki yani o Sivas-Samsun...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Evet, süre doldu.

Sayın Zeybek, eğer toparlarsanız sevinirim.

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – O hatta yapılanları şu anda doğru buluyorum ve izliyoruz ve daha da iyisinin yapılmasını sizden bekliyoruz değerli yöneticilerimiz.

Ülkemizin diğer alanlarındaki bu demir yolu ağındaki hatlarda eksiklik, noksanlık, altyapı sorunu varsa hizmetin mutlaka durdurulması ve altyapısının da tamamlandıktan sonra yeniden hizmete açılmasını diliyorum.

Hükümetimizin de şu andaki mevcut Hükümetin de Türkiye’de demir yolu ağlarına büyük önem vermesini, desteklemesini ve bu yatırımların daha hızlı bir şekilde yapılmasını temenni ediyorum.

Diğer taraftan, hızlı tren derken yani 100-120 kilometre hızla giden trene ne diyoruz Sayın Genel Müdürüm?

TCDD GENEL MÜDÜRÜ ALİ İHSAN UYGUN – Hızlandırılmış tren.

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Hızlandırılmış tren. Yani hızlandırılmış trenleri de hızlı tren gibi adlandırmayalım.

TCDD GENEL MÜDÜRÜ ALİ İHSAN UYGUN – Konveksiyon olarak...

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Konveksiyon olarak, evet, onlar o şekilde, doğru.

TCDD GENEL MÜDÜRÜ ALİ İHSAN UYGUN – 200 kilometreye kadar hızlı tren...

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Yani ama bizde hep şöyle dillendiriliyor: “Buradan bir hat yapılacak, burada hızlı tren yapılacak.” Hâlbuki öyle bir şey de yok. Dünyada bugün 700 kilometre hızla gidilen hatlar yapılıyor, dünya böyle gelmiş durumda, bu konuda teknoloji çok gelişmiş durumda. Onun için, biz dünyada 700 kilometre hızla gidilen demir yolları yapılırken, bizim de 300 kilometre hızla gidilen demir yollarının yapılmasını milletimizden esirgemememiz gerekiyor, yurttaşlarımızdan esirgemememiz gerekiyor. Biz de bu dünyada yaşadığımız sürece bunları en hızlı bir şekilde görmeyi temenni ediyoruz, bunlardan faydalanmayı diliyoruz.

BAŞKAN – İnşallah.

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Bu vesileyle de çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Zeybek.

Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Kurumun değerli yöneticileri, ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, demir yollarının gerek yük taşımacılığında gerekse yolcu taşımacılığındaki konumunu hepimiz biliyoruz. Bugün dünyada en uygun rakamlarla demir yolu taşımacılığı yapılıyor, en uygun rakamlarla da yolcu taşımacılığı demir yollarında yapılıyor.

Tabii, şunu söyleyeyim: Son dönemde veya cumhuriyet hükümetlerinin bütün dönemlerinde yapılan demir yollarında kimin emeği geçmişse ben de teşekkür ediyorum. Burada amacımız, mevcut yapılanları nasıl daha sağlıklı hâle getirebiliriz... Yapılan işlerde doğan problemleri burada gündeme getirerek bundan sonraki projelerde kendimize bir yol belirlememiz gerekiyor.

Bu çerçevede, mesela benim en takdir ettiğim projelerden biri Kars-Tiflis’tir. Kars-Tiflis’in yapılmasıyla beraber bugün Anadolu’nun herhangi bir yerinden kalkan tren veyahut da yük taşıyan bir vagon ta Çin’e kadar gidebiliyor. Hatta dün Ankara’da merasimleri vardı, ilk defa bir yük treni Ankara’dan hareket etti, Marmaray üzerinden geçip Prag’a kadar gidecek. Yani tarihi İpek Yolu’nu biz trenle de Pekin’den Avrupa’ya kadar bağlamış olacağız. Bunun Türkiye ekonomisi üzerindeki rolünü hepimiz biliyoruz. Özellikle kara taşımacılığının çok yoğun olduğu bir dönemde bu demir yollarının açılmasıyla beraber -tahmin ediyorum- bizim Orta Asya’yla olan irtibatımız güçlenecek, Orta Asya’ya olan ihracatımız da muhakkak artacaktır. Bugün Avrupa’da kaynakların bittiği, herkesin Asya’da olduğu

bir dönemde bu yol hakikaten çok önemli bir işlevi görecektir. Ama buradan tekrar yöneticilere ve idarecilere sesleniyorum: Bu yük indirip bindirmede gerek Kars'ta gerek Tiflis'te, Tiflis'ten tekrar indir bindir, o arada gümrüklerden kaynaklanan problem var. Normal şartlarda, diyelim, bir ayda ulaşması lazım gelen bir yük bir buçuk ayı bulabiliyor veya yirmi günde ulaşması lazım gelen, bir ayı bulabiliyor. Bu aradaki sorunlar da orta yerden kaldırılsa özellikle Kars ve Tiflis bölgesinde daha faydalı olur. Bu hat bağlanırsa bizim, gerçekten, Orta Asya'ya olan ihracatımız da rekorlar kırar diye düşünüyorum.

Tabii, bizim derdimiz şu: On yedi yıldır bu ülkeyi idare ediyorsunuz, Hükümet idare ediyor; normalde yapması lazım gelen işleri yapıyor. Yani, hani, bazen seçimlerde de görünür ya, “temiz, dürüst, çalışkan, adaletli başkan” bunların, bu vasıf ve özelliklerin herkeste olması lazım gelir. Dolayısıyla, on yedi yıldır ülkeyi idare eden bir yönetimin de demir yollarına, hava yollarına veyahut da diğer yatırım programlarına, tarıma önem vermesinden daha doğal bir şey olamaz. Buradaki yöneticilerimiz de demir yollarının başında, herhâlde oturup seyretmelerini biz beklemiyoruz. Ha, nedir? Daha yüksek bir performans. Ülkenin kaynakları bellidir, tercihte bulunabilir, önceleyebilir ki doğrudur yani demir yollarının kesinlikle öncelenmesi lazım gelir.

Bizim burada itirazımız şu: Özellikle bu yapım projeleriyle ilgili... Süleyman Bey hep itiraz ediyor ya, diyor ki: “Ya, işte, tamam -aş taşarken kepeçeye paha biçilmez misali- iş çok acil. Dolayısıyla ihalesini yapalım, bir yerden başlayalım, daha sonra da projeleri tamamlayalım.” Ama bakın, proje maliyetinin toplam yatırım maliyeti içindeki payı yüzde 3'ü, 4'ü geçmez. Yani bir projenin yatırım maliyetinin projeye ilgili kısmı yüzde 3 ya da 4'tür. Siz bu yüzde 3 ya da 4'lük kısmında ciddi çalışma göstermezseniz yani bunu zemin etütlerinden tutun, deprem bölgelerinden tutun, yer altı hareketlerine bakın, su seviyelerine bakın, tünellerine, neye bakarsanız bakın... Zaten bir proje hazırlanmadan önce de bununla ilgili bir fayda maliyet analizi yapılır. Yani bu projenin ekonomiye sağlayacağı fayda ne, yatırım maliyeti ne; bunlara zaten bakılır. Dolayısıyla, biz Türk milleti olarak hep ikinci kısımda terliyoruz. Yani ihaleyi yaptıktan sonra başlıyoruz terlemeye. Efendim, işte, “Önümüze dağ çıktı, tünelle mi geçelim, viyadükle mi geçelim?” veya “Şu var, bu var.” gibi. hâlbuki Avrupalıların ihale öncesi çalışmaları belki bir yıl sürüyor, bir buçuk yıl sürüyor. İğneden ipliğe, yapılabilecek ne varsa buna göre hareket ediyorlar. Ben kendi tecrübelerimden söyleyeyim: Yurt dışında iş yapıyoruz biz. Yurt dışında biz sözleşmeleri bir haftada imzalıyoruz, Avrupalılar bir senede imzalıyor. Onların imzaladıkları sözleşmeler birer klasör, bizimki 7-8 sayfayı geçmiyor. “Ya, düzeltiriz.” diyoruz “Hele şöyle bir işe başlayalım.” Ama sonradan bunlar hakikaten çok pahalıya mal oluyor. Şimdi, burada da işi baştan iyi planlarsak... Bakın, bu yüzde 4'ün içerisinde zemin etütlerinden, projesinden, tünelden, geçişinden, bunları şu an yüzde 97, yüzde 98 oranında tespit etmemiz mümkün.

Olmayınca ne oluyor? Bakın, Demiryollarının rakamları var. Maliyetlerimiz belli projelerde yüzde 20 ile 40 arasında artıyor. Siz şimdi bir yatırım yapacaksınız, diyorsunuz ki: “Ben bunu 1 milyona mal ederim.” Ama gerçekleşen rakam 1 milyon 400 bin lira. Şimdi, bu 400 mü? Proje sadece yapım olarak planlanmaz -burada bankacı arkadaşlarımız var- finansman olarak da projelenir. Yani hangi dönemde ne kadar para istiyorsunuz? Nerede harcayacaksınız? Hangi zaman dilimi içinde harcayacaksınız? Yani bir iş akış diyagramı var hem işin yapımıyla ilgili diyagramdır bu hem de finans akış diyagramıdır, bunlarla paralel gitmesi lazım. Zaten ülkenin kaynakları sınırlı. Şimdi, diyelim, sizin elinizde var 2 milyon, 1'er milyondan 2 tane iş ihale ettiniz ama daha 1,5 milyonda projenin biri yarım kalıyorsa 2 proje de yarım kalmış oluyor. Hâlbuki bizim bütçemiz 1 tanesini bitirmeye yetiyorsa o 1 tane projeyi bitirip, devreye alıp ondan elde ettiğimiz katkılarla da diğer projelere yönelmekte fayda var. Bizim itiraz ettiğimiz konu. Şimdi, işi bu çerçevede değerlendirmek lazım yoksa gayet tabii ülkenin demir ağlarla örülmesine hiç kimsenin itirazı yok ama ben hemen buradan da bir şey söyleyeyim: Mesela Sivas'ın Yıldızeli ilçesi Kalın köyünden Samsun'a bağlanan 378 kilometrelik bir hat var. Bu hat 1924

yılında başladı, yedi yılda kazmayla, kürekle, bakın, ülkenin o günkü şartlarıyla bitti. Biz, dört yıldır bunun onarımını yapamadık Sayın Genel Müdürüm, buradan söylüyorum, açılış tarihlerini ha bire uzattık durduk. Ben de bugün tesadüfen Genel Kurulda gündem dışı bu konuyu konuşacağım. Yani biz sadece bu hattı, bakın, yedi yılda kazmayla, kürekle yapılan bir hattı dört yıldır, bugün devreye alamıyorsak bu işte bir yanlışlık var demektir. Samsun, Karadeniz Bölgesi'nde demir yoluyla bağlantısı olan tek il. Hatta biz şu an diyoruz ki: Aynı zamanda Samsun'dan Hopa hattını da bağlayalım yani demir yoluyla Hopa hattından da Rusya coğrafyasına girelim. Şimdi, o zaman dilimi içinde, dört yılda bu hattı tamir edemeyince, devreye alamayınca vallahi benim uykularım kaçıyor. Yani siz, Samsun-Hopa hattını ne kadar zamanda bitirirsiniz? Projelendirir misiniz, başlar mısınız ama bunlar elzem, aynı zamanda Samsun'u Adana'ya bağlayacaksınız, Adana'yı İzmir'e bağlayacaksınız. Dolayısıyla bu şeyin üzerinde çok ciddiyetle durmamız lazım.

İkincisi: Tabii, bu projeler yapılırken özellikle son dönemde tren kazalarıyla ilgili bir sürü hadise yaşandı. Naci Cinisli, Zeki Hakan Sıdalı, Arslan Kabukcuoğlu, Lütfü Türkan, İsmail Koncuk, Ahmet Çelik, İsmail Ok; Parlamentoda her birinin demir yoluyla ilgili, bu kazaların sebepleri, sonuçlarıyla ilgili sorduğu sorular var, henüz cevap alamadılar. "Bu kazaları biraz araştıralım." dendi, Parlamentodan da ha bire "ret" geliyor. Şimdi, bundan kötü bir sonuç çıkmaz. Eğer biz hatalarımızdan ders almazsak bu hatalar ha bire tekrarlanır. Bundan farklı bir sonuç çıkarmaya gerek de yok. Bakın, orada Osmangazi Köprüsü, İzmir Körfez Köprüsü var, hepiniz bilirsiniz; sadece halattan doğan bir hatadan dolayı halat koptu, Japon mühendis intihar etti. Yani halat koptu "Ben görevimi yapamadım." dedi ve adam intihar etti.

Şimdi, bizim burada, Pamukova'da, Çorlu'da, Ankara-Sincan hatası şu bu, bir sürü vatandaşımızı kaybettik. Yani özellikle Çorlu tren kazasıyla ilgili, menfezin önüne toprak toplandı, arkasına da su birikti, dolayısıyla buradaki toprak yumuşadı, rayın altındaki, traverslerin altındaki toprak yumuşayınca ray çöktü, tren kaza yaptı. Şimdi, bu devirde, 21'inci yüzyılda, mühendisliğin bu kadar geliştiği bir dönemde eğer biz bunu soruşturmazsak, eğer biz bunu araştırmazsak "Bunun altındaki nedenler nedir?" diye bakmazsak kendimize yazık etmiş oluruz. Onun için, oldu, Allah'tan geldi, kaderden geldi... Bakın, Japonya'da 7 şiddetinde deprem oluyor, hiç kimse evinden dışarı çıkmıyor, "Vakayı adiyeden, e biraz sallandık, geçti." diyor. Allah korusun, bizim Marmara Bölgesi'nde bu beklenen 7 şiddetindeki deprem olsun, inanın her şey yerle bir olur. Allah korusun, memleketimizi bu tür afetlerden korusun. Ama neden? Japonya 1939 yılında, 1930'lu yıllarda olan depremlerden bir sonuç çıkardı, bundan sonraki yapılandırmasını buna göre yaptı; yoksa orada da bu tür ölümler cereyan ediyordu. Teknolojik olarak bunlarla baş etmek mümkün mü? Mümkün. Yani bugün 7 şiddetindeki bir depremle, 8 şiddetindeki bir depremle baş edilebilir mi? Edilebilir. Tedbir alınabilir mi? Alınır. Bakın, biz hâlâ, yirmi senedir, 1999 depreminden bu tarafa bununla ilgili meselelerle uğraşıyoruz, hâlâ "kentsel dönüşüm" diyoruz "Tedbir almamız." lazım diyoruz, İstanbul'daki toplanma alanlarından bahsediyoruz. E dolayısıyla, bakın, üzücü olan tarafı nedir biliyor musunuz? İstanbul'daki 26 tane okula "Kullanılamaz." deniliyor, bunun 19 tanesi 1999'dan sonra yapılıyor yani büyük depremden sonra yapılıyor; sonuç, bugün kullanılamıyor. Bu ne demektir biliyor musunuz? "Biz, yaşanan olaylardan ders almıyoruz." demektir. Sebebi ne? İşte araştırmıyoruz. Ne olur yani biz "Pamukova'da bir başka hata, Ankara'da sinyalizasyon hatası." desek? Yani biraz önce arkadaşlarımız bahsetti, 700 kilometre –benim çok fazla bilgim yok ama öyle varsayalım- hatta 500-600 kilometre hızla giden trenleri insanlar Avrupa'da, dünyanın her yerinde koordine ediyor da biz bir makasçıya suçu buluyorsak bunda bir sorun var demektir. "Makasçı görevini yapmadı, o tarafa geçmedi, bu tarafa geçmedi." Yani bu devirde bu şeylerin arkasına sığınmak yerine çözüm üretmenin, ben şahsen daha faydalı olacağına inanıyorum.

Ben, Türk mühendislere de Türk müteahhitlere de sonsuz güveniyorum. Onun için, hani, İngilizlerin bir sözü var: “Ben ucuz mal alacak kadar zengin değilim.” Dolayısıyla biz de bazen bu projeleri yaparken, standartları orta yere koyarken işin biraz sanki ucuzuna kaçıyoruz gibi geliyor bana. Bunun bedeli de çok ağır oluyor. Yani eğer bu söylediğimiz standartlar, bu söylediğimiz tedbirler alınmış olsa, bu standartlarla, bu tedbirlerle, diyelim 500 kilometre yol yapana kadar 400 kilometre yapalım ama bu iş standartlara uysun. Siyaseten, hızlı tren, hızlandırılmış tren; bu tabirlerden de en azından kurtulmuş oluruz. Bugün Türkiye’de biz de ümit ederiz, tabii yapılınsın, inşallah gelecekte hızlı trenler de yapılır ama hiç olmazsa şu hızlandırılmış trenler de dâhil şu projeler bir an önce bitsin. Bunlara her zamankinden çok daha fazla ihtiyacımız var.

Demiryollarının önemini anlatmaya gerek yok. En basitinden size şunu söyleyeyim: Mesela İstanbul-Ankara-Kars demir yolunda şu an bir ay süreyle bilet yok yani siz bugün Kars’a gitmek için Doğu Ekspresi’nden bilet almaya kalksanız bir ay süreyle bilet yok. Bunun anlamı şu: Trenin, tren yolunun özellikle belli illere yani sadece yük, yolcu açısından bakmayın, turizm açısından da çok ciddi faydalar sağladığını ifade edebiliriz.

Şimdi, bu manada da bu yolların bir an önce bitmesi lazım. Hazır, Genel Müdür buradayken, ondan da bu Yıldızeli-Kalın-Samsun hattı –bugün de Mecliste konuşacağız, zaten birinci elden de iletmış oluruz- bir an önce devreye alınsın istiyoruz çünkü Karadeniz’in başka bir demir yoluyla birleştiği bir nokta yok Samsun’un dışında. Her geçen gün otomatikman şehirler düşüyor yani bu ulaşım ağlarını bağlayamadığımız takdirde. Demir yolunu bağlayamadık. Hatta şu an mevcut yol da çalışmıyor yani keşke o çalışmış olsaydı... Biz “Onaracağız.” dedik, dört yıldır projeye başladık, şu an o da olmadığı için o yolu da kullanıyoruz.

Aynı şekilde –Devlet Hava Meydanları buradaydı- Samsun’un havaalanının da özellikle Orta Doğu’ya bağlantıları, bağlantılı uçuşları daha düşük. Demir yolu da yok. Hava yolunda da bu tür düşüşler olunca... Zaten yolcu gemileri de bizim Samsun’a uğramıyor. İnşallah Başkanım, hiç olmazsa bizim Komisyon uğrasın da Samsun’da bir toplantı yapalım, memlekete gidecek yüzümüz olsun.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

Sayın Esgin, buyurun.

MUSTAFA ESGİN (Bursa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Genel Müdürüm ve misafirlerimiz, Komisyonumuza hoş geldiniz, sizleri ağırlamaktan mutlu olduk bugün.

Size de “Hayırlı olsun.” demek istiyorum Sayın Genel Müdürüm.

Değerli arkadaşlar, tabii, son yıllarda ulaşım ile ilgili yüz akı yatırımlar oldu ve milletimizde de önemli bir memnuniyet oluştu. Bunların içerisinde önemli bir başlık olarak da raylı sistemler ve hızlı tren yatırımları söz konusuydu. Bu anlamda, tabii yapılan çok sayıda hızlı tren yatırımı var, devam eden yatırımlar var. Bu anlamda, özellikle son altı yıldır ülkemizin kendi iç dinamiklerinden kaynaklanmayan nedenlerle yaşadığı süreçler burada da bir aksamaya neden oldu.

Ben Bursa Milletvekiliyim. Bu anlamda, Bursa-Osmaneli hızlı tren hattındaki çalışma, evet devam ediyor 1’inci etapta; 2’nci etaptaki ihale iptal edildi ve yeni ihale yapılmasıyla ilgili süreç devam ediyor. Bu anlamda benim vurgulamak istediğim şey şu: Elbette ki bütün hızlı tren projeleri önemli projelerdir ancak bu hatta hem konvansiyonel hattın hızlı tren hattıyla birlikte yapılması ve... 14,9 milyar dolarlık bir ihracat kapasitesine ulaşmış Türkiye’nin 2’nci ihracatçı ilinin bu yatırımı bence gecikmiş bir yatırımdır,

kendisini amorti edecek bir yatırımdır. Bu yatırımlar yapılırken, planlanırken, bu yatırımların önceliği ve bir an önce bitirilmesi noktasında bunun da göz önüne alınması gerekiyor. Biliyorum ki akabinde Geçit'ten Bandırma'ya kadar bu hat devam edecek ve limanlara da bizi ulaştıracak olan bir hat.

Sayın Genel Müdürüm, ben hekimim. "Aşırı duyarlılık" diye "idiosyncrasy" bir olgu var tıpta. Bursa kamuoyunun, Bursa halkının ve Bursa siyasetinin tartışmasız, şu an devam eden ve yapılacak yatırımlarla ilgili aşırı hassasiyetinin olduğu bir konu bu. Aşırı hassasiyet şöyledir: Mesela penisiline karşı bir aşırı hassasiyet varsa bu doza bağımlı değildir, test dozunda bile bu bir reaksiyon geliştirir. Bütün bunların farkındalığı içerisinde, Bursa siyasetiyle iletişim içerisinde bu süreçleri yürüteceğinize yürekten inanıyorum.

Tekrar "Hoş geldiniz." diyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Esgin.

Buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlarım; Samsun Milletvekilleri Kemal Zeybek ve Bedri Yaşar arkadaşlarımız uzunca konuyu gündeme getirdiler ve orada özellikle Bursa Milletvekilimiz de Demiryollarına yönelik bir kent talebini dikkate alarak kurumun çalışmalarının memnuniyetine teşekkür edeceklerini, ettiklerini ama aksaklıkları da söylemek gerektiğini vurguladılar.

Şimdi, biz itiraz ederken bazı konuları çok önemsedik ve onları gündeme taşıdık. Örneğin, ihale edilen yapım işlerinin yüzde 20 ila 40 ilave iş artışları kararları içerisinde tamamlanamadığı ve yeniden ihale edildiği Devlet Demiryollarında görülüyor, yeni işlerde de ilave iş artışı ve süre uzatmaları veriliyor; bu da yatırım maliyetlerini 2 ya da 4 katına çıkarıyor. Bu çok önemli bir konu diye düşünüyoruz. Yani Devlet Demiryollarının yapım işlerine özgü kendi birim fiyat tarif ve analizlerinin yapılması konusunda ilgili Bakanlıkla çalışması, doğru tercihlerle bu sorunun üstesinden gelinebileceğini işaret ediyor. İhalelere daha fazla firmanın katılmasının sağlanması amacıyla da idari ve teknik şartnamelerin açık ve net hazırlanması gerektiğinin altını çizdik. Buna sanıyorum siz de katılıyorsunuz. Bunu da eleştirel bir konu olarak gündeme getirdik. Sözleşmesinde yer almayan birim fiyatlarının tespitinde, yüklenici kârı ve genel giderler oranının bütün işlerde ihale dokümanlarında belirtilmesinin de çok önemli olduğunun altını çiziyoruz. Bunlara katılmayan olmaz diye düşünüyorum, hele hesap uzmanı arkadaşlarımız, Maliyede, mali anlamda görev gören arkadaşlarımız bunu önemserler diye düşünüyorum.

Şimdi, burada arkadaşlarımız gündeme getirdi, mesela İzmir-Ankara tren hattının da durduğunu biliyorum ben. Soru önergelerine ne yazık ki tatmin edici bir cevap alamıyorum ama çok önemli bir hat o. Yani bizi en azından belki uçaktan kurtaracak, belki seyahat açısından, Aydın'dan da geçtiği için Başkanımız da binip gelivercek. Oradan geçiyor mu bilmiyorum ama geçiririz herhâlde Başkanın hatırına.

Orada, demir yolu yapım işlerinin programlarında sözleşme hükümlerine göre yapılanların cinsi, uzunluğu, yapım kademelerinin zaman dilimi ve harcama durumuna bağlı olarak detaylı şekilde gösterilmesi, çalışmaların da iş programına uygun yürütülmesini söylemişiz. Yani tünel, viyadük gibi yapıların yarım bırakılmaksızın, can ve mal kaybına sebebiyet vermeyecek ve hukuki ihtilaflara neden olmayacak seviyede tasfiye işlerinin geliştirilmesi noktasında bizim öngörülerimiz var. Yani tamamen, arkadaşlarımızın dile getirdiği gibi, Kemal Bey'in, Bedri Bey'in dile getirdiği gibi kurumun geçmiş dönemde yaşadığı kazaları asgariye indirecek, olmayacak değil ama ölümleri önleyecek, can kayıplarını önleyecek önlemlerin çok hassasiyetle alınmasını, demir yolu taşımacılığı açısından çok önemli olduğunu belirtmek açısından da söylüyorum. Çünkü dünyada en çok taşımacılığın olduğu alan demir yolu olduğu gibi demir yolu da güvenilir bir taşımacılıktır. Eğer bunu sarsarsak bu kötü bir

noktaya doğru götürür bizi. Onun için ben Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü tarafından hizmet alımı yoluyla yapılan projelerin, Devlet Demiryolları tarafından da yine hizmet alımı yoluyla revize edilerek projelerin koordinasyon içerisinde tek elden yürütülmesinin sağlanması hususu üzerinde durulmasını da söylemiştik.

Bütün bunları söylerken, yapım işlerinde, ihalelerde, projelerde, hak edişlerde, düzenleyenlerde, inceleyenlerde, onaylayanlarda çok önemli bir hassasiyetin kurum açısından çok lehte olacağı düşüncelerimizi de ifade ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Buyurun Sayın Karaman.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Sayın Başkanım, Komisyonun değerli üyeleri, Sayıştayın kıymetli denetçileri, TCDD'nin Genel Müdür ve Yönetim Kurulu, diğer kamu kuruluşlarının temsilcileri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. Hoş geldiniz, sefalar getiriniz.

Öncelikle, Demiryolları Genel Müdürümüzün yeni olması hasebiyle hayırlı olsun dileklerimi iletmek istiyorum.

Biliyorsunuz, Ulu Önder Atatürk “Demir yolu refah ve ümran tevhit eder.” der. Dolayısıyla demir yolculuk bir kültür, bir idealdir. Demiryollarında çalışan her demir yolcu bir an önce demir yollarının gelişmesini ister. 2003'te bir anket yaptırmıştık, hakikaten halkımızın yüzde 98'i demir yolunu seviyor ama yüzde 2'si biniyor tam tersine. Dolayısıyla Hükümetimiz bir karar aldı, Sayın Cumhurbaşkanımız, o zaman Ulaştırma Bakanımız, Başbakanımız karar aldı, Hükümet bir karar aldı ve demir yollarının geliştirilmesi gerektiği kararını verdi ve bu demir yollarında çalışmalar başladı. Şu anda elbette ki hızlı trenler artık Türkiye'de çalışıyor ve Avrupa'da 6'ncı, dünyada 8'inci sıradayız. Dolayısıyla da Türkiye hızlı tren açısından hakikaten hem gelişti hem de gelişmeye devam ediyor.

Benim bugün asıl konuşmak istediğim şu: Dün bir tren geldi Çin'den, Bakanımız davet etti ama burada toplantımız olduğu için gidemedim o açılışa. Hakikaten Çin'den Avrupa'ya şu anda trenler çalışmaya başladı, dün başladı, bugün inşallah Marmaray'dan geçecek ve Avrupa'nın göbeğine kadar gidecek. Ne diyorduk? İnşallah Pekin'den Londra'ya kesintisiz demir yolu olsun, Türkiye'den geçsin. Bu da başarılıdı, onun için çok mutluyum diyebilirim. Bu nasıl oldu? Hem AK PARTİ hem CHP hem grubu bulunan diğer bütün partiler hakikaten demir yollarıyla ilgili bütün konularda destek oldular. Bunun için ayrıca, özellikle teşekkür ediyorum ve de demir yollarının gelişmesini gıptayla izliyorum ama şimdi eleştiriler var, bu konuları söylerken elbette ki eleştiriler de var. Ne oldu bilmiyorum, dün den beri bu altyapı meselesi bir tartışma meselesi oldu.

Efendim, şimdi müsaade ederseniz, bütün vekillerimizin, diğer arkadaşların da bilmesini istiyorum, bazı tecrübelerimi anlatmak istiyorum çok kısa. Şimdi, bir demir yolu projesi yaptınız. Bedri Yaşar Bey “Böyle proje yapılmıyor.” diyor, yapılıyor projeler, her şey uygulama projelerine kadar yapılıyor ancak bazı yerler var, işte tüneldi, yarmaydı, viyadüktü... Şimdi, tünelden aşacağız, yerini söylemiyorum; 1.500 metre, dağın tepesinden tüneline geçtiği yerin mesafesi 1.500 metre. 1.500 metre derine ineceksiniz, orada bir sondaj yapacaksınız ve oranın kalitesini öğreneceksiniz. Bu toprak 50 metrede bir, 20 metrede bir değişiyor yani bir tarafta taş var, biraz ileride kum var, biraz ileride kil var, daha ileride kireç var; her şey var toprağın içinde. Sizin bunu bulmanız lazım ki tam ne olduğunu uygulama projesini yapasınız. Tünelde o zaman her 50 metrede, belki 20 metrede bir 1.500 metrelik dağı deleceksiniz, yine de olmayacak. Onun için, bu uygulama projelerini bazı noktalarda hakikaten yapmak zor, çok zaman alıyor. Öyle bir sene falan değil, on beş sene süren projeler var. Bu Avrupa'da da böyle yani gidin,

Alplerin altından da hızlı tren geçti, hiçbiri uygulama projesi değildi, beraber gidip bakalım. Ben “İlla uygulama projesi yapılmasın.” demiyorum, çok istiyorum, bütün projeler uygulama projesi olabiliyorsa olsun. Bunu Sayıştay da böyle belledi yani her seferinde yazıyor “uygulama projesi” diye ama o da biliyor yapılamayacağını, ben biliyorum, Sayıştay da biliyor. Hepsi yapılmaz, ben “Yapılmaz.” demiyorum, çok uzun sürer. Onun için, bazı projelerde bir bölümü uygulama, bir bölümü kesin proje yahut avan projeye çıkılabilir. Daha sonra öyle oluyor ki Başkanım, tünelin içerisine giriyor müteahhit ya da biz denetçiler olarak, neyse, her 1 metrede bir toprak değişiyor, ona göre iksa koyuyorsunuz, ona göre bulon yapıyorsunuz, ona göre tüneli açıyorsunuz yoksa tüneli açamazsınız. Onun için de orada uygulama projesi yapılıyor.

Neyse, bunu niye anlatmak istedim, gerçekten bu konu çok gündeme geliyor, hâlâ da gelecek, KİT Komisyonu olduğu müddetçe, bütün altyapı yatırımları yapan kurumların hepsinde bu konu gündeme gelecek. Daha önceden yapılan işler de var, belki onlar da gelecek. Dolayısıyla da bu kesin projelerle ihaleye çıkılabilir. Zaten kanunu da var, kanunda, KİK kanununda illa uygulama projesiyle değil kesin projelerle de çıkılabilir diyor. Dolayısıyla bu eleştirilere cevap vermek istedim. Ama bu “Her yerde kesin projeye çıkın.” demek değil uygulama projesi yapabiliyorsanız yapın.

Bir de sayın vekilim, Japonya’da 7 şiddetinde deprem oldu, bir şey olmadı... Ya ülkemizi biraz hakikaten bu kadar şey yapmayalım yani Japonya’da bir tren kazası oldu, 100 kişi öldü yani Japonya’da olmuyor değil ki. Almanya’da oldu, 104 kişi öldü. Biz, yanlış anlaşılmasın, tren kazalarını korumuyoruz yani olmasın hiç, tren kazası en çok demir yolcuları üzer, tren kazası olmasın ama bu, dünyada başka yerlerde de oluyor. Yani Japonya’da 7 şiddetinde deprem oldu, bir sürü sıkıntılar oldu biliyorsunuz, Türkiye’de de inşallah olmaz diyoruz.

“Hatlar geç açılıyor.” diye bir eleştiri var. Biz bir liste yaptırдық, arkadaşlarda varsa söylesinler; hızlı tren hatları en erken Türkiye’de açıldı. Yani nasıl karşılaşıyorsunuz? Böyle başka ülkelerle karşılaştırmak lazım, Türkiye’nin içindekiyle değil. Geç açılan yerler de var, sıkıntılı olan yerler de var.

Bütün bunlara rağmen gerçekten, ben, demir yolcu arkadaşlarıma, Demiryollarında Çin’den Pekin’den Avrupa’ya kadar bu yolun bitirildiği ve burada böyle bir proje yapıldığı için teşekkür ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. Sağ olun.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ediyoruz Sayın Karaman, detaylı, ayrıntılı bilgilendirme için.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Başkanım, tek bir konuyu söyleyeceğim.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tabii, benim Karaman’a vereceğim bir sürü cevap var ama sadece bir konuyu söyleyeyim.

Özellikle, Çorlu tren kazası... Ha, 1.500 metre sondajlar yapsın mapsın diye şeyden bahsediyoruz ya öyle değil. Önünüze çıkan duruma göre -zaten sizin daha önceden de tecrübeleriniz var- kil çıkıyorsa, taş çıkıyorsa, maden çıkıyorsa, su da çıkabilir, yer altı suyu da çıkabilir, bunların hepsine çözüm var. Peki, şu Çorlu tren kazasında neyi göremediniz yani? “Orada çöken rayın altındaki neyi göremediniz?” diyorum, bu kadar, başka bir şey yok.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

Buyurun Sayın Durmuşoğlu.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayıştayımızın çok değerli temsilcileri, Devlet Demiryollarının Sayın Genel Müdürümüz ve ekibi; hoş geldiniz. Toplantımızın hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Gerçi benim hazırladığım metinle ilgili olarak, önceki dönemlerde Genel Müdürlük yapan çok Değerli Milletvekilimiz Süleyman Ağabeyimiz ifade etti ama ben de tekrar etmekte yarar görüyorum. Hakikaten her alanda, son on yedi yılda, elhamdülillah, çok güzel yatırımlara imza atıldı. Bunlardan en önemlisi, ulaştırma alanında da Devlet Demiryolları Türkiye'yi ilk hızlı trenle tanıştıran bir kurum hâline geldi. Bu anlamda, ben başta Süleyman Karaman Ağabeyimizi ve tüm teşkilatı tebrik ediyorum.

Hakikaten, cumhuriyet yıllarında çok az bir tren yolumuz olmasına rağmen bugün ciddi anlamda, biz bu konuya önem verdik ve hem Ankara-Eskişehir, Ankara-Eskişehir-Bursa-İstanbul hem Konya hızlı tren seferleriyle hizmet vermekteler. Allah kaza bela vermesin. Bunun ülkemiz için son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

Ayrıca, bugün bir kere daha hem Devlet Demiryollarıyla hem iktidarımızla iftihar ediyorum. Çin'den yola çıkıp Kazakistan, Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye'den geçerek Avrupa'ya ulaşacak olan ilk yük treni olan "China Railway Express" yani Çin Demiryolu Ekspresi ile orta koridor ve modern ipek yolu vizyonuna ulaştıran Devlet Demiryolları yetkililerine tekrar teşekkür ediyorum. Kars üzerinden Türkiye'ye giriş yaptı. Toplam uzunluğu 820 metre olan 42 konteyner yüklü vagonla hareket eden tren Marmarayı kullanarak Avrupa'ya geçen ilk yük treni olacak. Yani biz "Kıtalar arası birleştireceğiz." diyorduk, hamdolsun bunu da başarmış olduk. 2 kıta, 10 ülke, 2 denizi aşarak 11.483 kilometrelik yolu on iki günde kat edecek ve son durağı Prag'a ulaşarak kıtaları birleştiren bu dev projede emeği geçen başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere, dönemin Ulaştırma Bakanı ve Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'ı, dönemin Genel Müdürü Sayın Süleyman Karaman Bey'i ve hâlen görevi başında olan, yeni atanan çok Değerli Genel Müdürümüz Ali İhsan Bey ve ekibini tebrik ediyorum, başarılarının devamını diliyorum.

Ayrıca, Adana-İmamoğlu-Kozan-Kadirli-Osmaniye demir yolu etüt projesi tamamlanan hattının Osmaniye-Kadirli OSB arasının da özellikle 2020 yatırım programına alınması hususunu özellikle istihdam ediyorum çünkü hakikaten lojistik anlamda burada, bu OSB'de ithalat ve ihracat yapılıyor. Buradan özellikle bizim yatırımcılarımızın ve sanayicilerimizin, bu anlamda, tren yolu olarak özellikle limanlara ulaşmak yönünde bizden isteği, bir talepleri var. Bunu da bir Osmaniye Milletvekili olarak dile getirmek istiyorum. Bunların da yapılacağına inanıyorum. Zaten 1'inci etabı, hattı yatırım programına yazarsak 47 kilometre kısa süre içerisinde inşallah amorti eder. Diğer projenin tamamlanması için de katkı sağlayacağı düşünüyorum.

Bir de İstanbul, Ankara, Konya'dan Karaman, Mersin, Adana, İncirlik, Osmaniye ve Gaziantep illerine hızlı trenle ulaşım sağlamak için şu anda devam eden bir proje var. İnşallah, bu projenin de bir an önce hayata geçirilmesini talep ediyoruz.

Ben tekrar toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum. Tüm heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Durmuşoğlu.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bir şey ilave etmek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sayın Durmuşoğlu Marmaray'dan, emeği geçenlerden başladı, ben hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum ama 57'nci Hükümet, Sayın Devlet Bahçeli döneminde temeli atıldı, bunu da unutmayalım. Marmaray'ın başlangıcı...

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Herkese ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Evet, biz de emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Sayın Kaşıkçı, buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, aslında itirazlar üzerine bir tartışma vardı. Konu illere gelince de kusura bakmayın ama tutamayız.

BAŞKAN – Yani şimdi ben söyledim aslında, benim de ille ilgili söyleyeceğim çok şey var.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, ben, Hatay değil de...

Şimdi, bu Bir Kuşak, Bir Yol Projesi gerçekten önemli bir proje fakat bu projeyi ileriki dönemlerde ben alt komisyonda tartışırız diye düşünüyordum ama bugün söz açıldı diye sadece bir endişemi paylaşmak istiyorum.

Şimdi, ulaşım alanında gerçekten çok güzel hizmetler yapıldı, sadece demir yollarında değil hava yollarında da. Atıyorum, İstanbul'a bir üçüncü havalimanı yaptık. Bu havalimanından bizim muradımız şuydu: Bir aktarma merkezi olsun, dolayısıyla devletimiz buradan aynı zamanda da bir katma değer kazansın. Orta Doğu'daki yolcuyu İstanbul'a getirip İstanbul'dan aynı zamanda dünyanın diğer başkentlerine taşıyacaktık ve bu yönüyle çok güzel bir proje. Ancak bu Bir Kuşak, Bir Yol Projesi'ni –yani alt komisyonda tartışırız diye bırakmıştım ama konu açıldı diye söylüyorum- tam anlamıyla kamuoyuna satabilmek babında soracağım. Üçüncü havalimanının nasıl tanıtımını yapıyoruz “Bir aktarma merkezi olacağız.” diyoruz, böyle bir iddiamız var. Bu Bir Kuşak, Bir Yol Projesi'nde Devlet Demiryollarının buradaki asıl stratejisi nedir? Biz, Çin'de üretilen yüksek teknolojik ürünleri Avrupa'ya götürmek için bir yol mu bu? Yani sadece Çin'in kaynaklarını Avrupa'ya ulaştırmaya mı çalışacağız bu projeye? Bu yönüyle bazı soru işaretleri ve açıklığa kavuşturulması gereken yönleri var. Bence bunu da en iyi kurumunuz aracılığıyla ifade edebileceğimizi düşünüyorum.

Onun dışında, mesela boru hatları konusunda, Türkiye boru hatları taşımacılığı noktasında da çok önemli bir yere geldi. Biz, bu, boru hatları taşımacılığında da Türkiye olarak bir kazanım elde ediyoruz. Atıyorum, Azerbaycan petrolleri Türkiye üzerinden dünyanın çeşitli yerlerine taşınırken aynı zamanda Türkiye burada bir kazanım da elde ediyor.

İşte tam bu noktada soru şu: Çin'in yüksek teknolojik ürünlerini Avrupa'ya götürürken bizim Türkiye Cumhuriyeti olarak kazanımımız ne olacak? Bir. İkincisi: Avrupa bizim de özellikle KOBİ'lerimiz için bir pazar. Bizim KOBİ'lerimiz yarın Çin'den gelen bu ürünlere karşı nasıl bir rekabet içerisine girecek? İşte tüm bunlar aslında cevap bekleyen sorulardı.

Onun dışında, ben şöyle bir bakıyorum, yüksek hızlı tren noktasında geçen dönem Komisyonda bize bir kitapçık vermişlerdi. O kitapçıkta bir Türkiye haritası vardı; o haritada 81 vilayetimiz yüksek hızlı trenle ilgili “ihalesi yapılan yol” “tamamlanan proje” “hizmete açılan proje” diye renklendirilmişti. O projeye bakınca üzüldüm çünkü Türkiye'nin güney kısmında 2 il yoktu; birisi Hakkâri, birisi de Hatay'dı. Oysaki 1,5 milyonluk bir nüfusa sahip.

Onun dışında, biraz önce Sayın Osmaniye Milletvekilimiz söyledi “OSB'miz var, OSB'miz aracılığıyla da yük taşımacılığı noktasında da Osmaniye'ye tren hattı lazım.” dedi ama bir İskenderun Demir Çelik var. Burada Baha ağabey var, bana destek verecektir diye inanıyorum; yine, Osmaniye Milletvekilimiz de destekleyecektir diye inanıyorum...

BAŞKAN – Evet, hepimiz destek verimiz.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Tamer ağabey burada.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – İskenderun var.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – İskenderun’la ilgili proje ne aşamada? Onu da bir Sayın Başkanımıza sormuş olalım.

Ben tekrardan teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Ben de teşekkür ediyorum Sayın Kaşıkçı.

Evet, Sayın Genel Müdürüm, itiraz edilen hususlarla ilgili yazılı olarak göndermiş olduğunuz cevaplara ilave etmek istediğiniz bir husus var ise kısaca yanıtlayınız.

Buyurun.

TCDD GENEL MÜDÜRÜ ALİ İHSAN UYGUN – Gönderdiğimiz cevaplara ilave edeceğimiz herhangi bir husus yoktur Sayın Başkanım.

BAŞKAN – O zaman, burada konuşulan değerlendirmelere alt komisyonda daha detaylı bir şekilde bilgilendirme yaparsınız Sayın Genel Müdürüm.

Değerli üyelerimiz, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi itirazların oylama işlemlerine geçiyoruz.

Belirttiğim üzere, her yıla ilişkin itirazı ayrı ayrı oylayacağız.

İlgili yıla ilişkin hesap ve işlemler daha önce ibra edilmiş olduğundan, yapılan itirazın kabul edilmesi, o yılın hesap ve işlemlerinin ibra edilmemesi; yapılan itirazın kabul edilmemesi, daha önce verilen ibra kararının korunması sonucunu doğuracaktır. Bu doğrultuda oylama işlemlerine başlıyoruz.

Kurumun daha önce ibra edilen 2011 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2012 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2013 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2014 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2015 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2016 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Değerli üyeler, böylelikle oylama işlemi tamamlanmış, Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü’nün daha önce ibra edilen, 2011 ile 2016 yıllarını kapsayan 6 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, bir saniye... Bir açıklama daha yapacağım.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, böylelikle Komisyonumuzun 2011-2014 ve 2015-2016 raporlarının bazı bölümlerine Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazların görüşülmesi tamamlanmıştır.

6 kuruluşun 32 hesap yılına yapılan itirazlara dair alınan kararlar cetvel hâlinde imzanıza sunulacaktır. Üyelerimiz karar cetvelini imzalayacağı gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 42’nci maddesi uyarınca muhalif olduğuna dair kayıt da imzalayabilir ve eğer varsa muhalefet şerhini de sunabilirler.

Komasyon üyelerimiz muhalefet Őerhlerini 13 Kasım 2019 arŐamba günü mesai bitimine kadar Komasyon BaŐkanlıđımıza iletibilirler. Bu tarihten sonra verilecek Őerhler kabul edilmeyecektir.

3346 sayılı Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca, itiraz edilen hususlara dair Komasyon görüşümüz Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulacaktır.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.36

